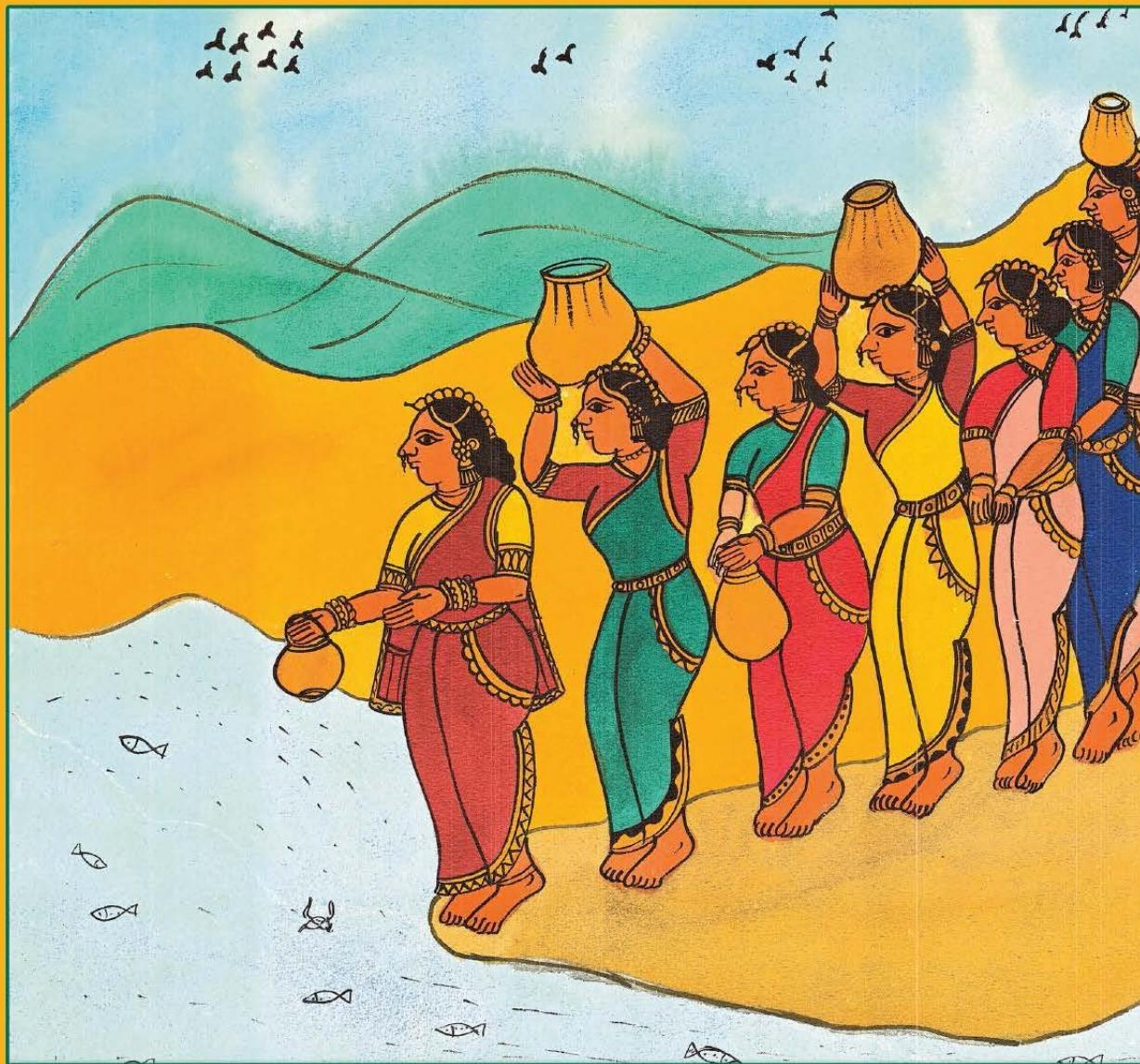

Goth: Adivasi Stories from Gujarat

Edited by Kanji Patel

Goth: Adivasi Stories from Gujarat

Edited by Kanji Patel

Translated into English by Sonal Baxi

Contributors

Arvind Patel, Dahyabhai Vadhu

Jeetendra Vasava, Mansing Chaudhari

Nazroo Rathwa, Urmila Gamit, Vanita Valvi

Illustrators

Chetan Parshuram Gangavane, Eknath Parshuram Gangavane

Desing Rathwa, Lalji Rathwa,

Mahendra Gamit, Nazroo Rathwa

Bhasha Research and Publication Centre, Vadodara

First Published 2017

©Bhasha Research and Publication Centre, Vadodara

Layout and Design by Rajat Gajjar, Yash Desai and Sahana Iyer

Cover Illustration by Chetan Parshuram Gangavane and Eknath Parshuram Gangavane

Published by:

Bhasha Research and Publication Centre

37 Shreenathdham Duplex

Opp. Shrinagar Society, Behind Dinesh Mill

Vadodara 390007

Gujarat, India

Tel: +91 265 2331968, 2359059

Email: bhasharesearch@gmail.com

Website: www.bhasharesearch.org

This book is published with the support of Tribal Cultural Heritage in India Foundation, Netherlands.

Editorial

Adivasi oral traditions have a rich treasure of stories told on different occasions. A child is an important member in a Adivasi family. Adivasi elders and parents tell stories to children out of love and an idea to train them into ways of life. Their stories are a creation of imagination and wisdom, many a times with inputs from children. The core of story-telling is to address and nurture the child's sensibility and imagination.

Ecological surroundings are the prime concern for the story teller. Animals, birds and humans come alive in Adivasi stories. Children live in nature's intimacy and feel oneness in the co-existence. Like fables elsewhere, the stories are much enjoyed and treated as a part of life by the community. Story-telling is a powerful tool of informal education in their upbringing. The animals, birds, reptiles and insects enter the child's material and psychological life. This helps the child to understand nature. The interlink between nature, humans, ancestors and gods can be immediately sensed in such stories. There is hardly any difference between utility and spirituality. Simple yet basic principles of life are revealed easily to children because Adivasi imagination captures and fictionalizes the truths experienced in life around.

Devices used for representation of characters and situations, ideas, rituals, festivals are many a time like those found in dreams. Animals speak, display certain qualities like humans and the divine entities. Oral folk stories do a great service to scriptless Adivasi children. And that too effortlessly. In the fast globalizing world such stories must be understood and disseminated as a rich, vital living heritage. The notion of inevitable relationship between nature and script must change. Children's stories available in the oral domain must reach the wider world through translation.

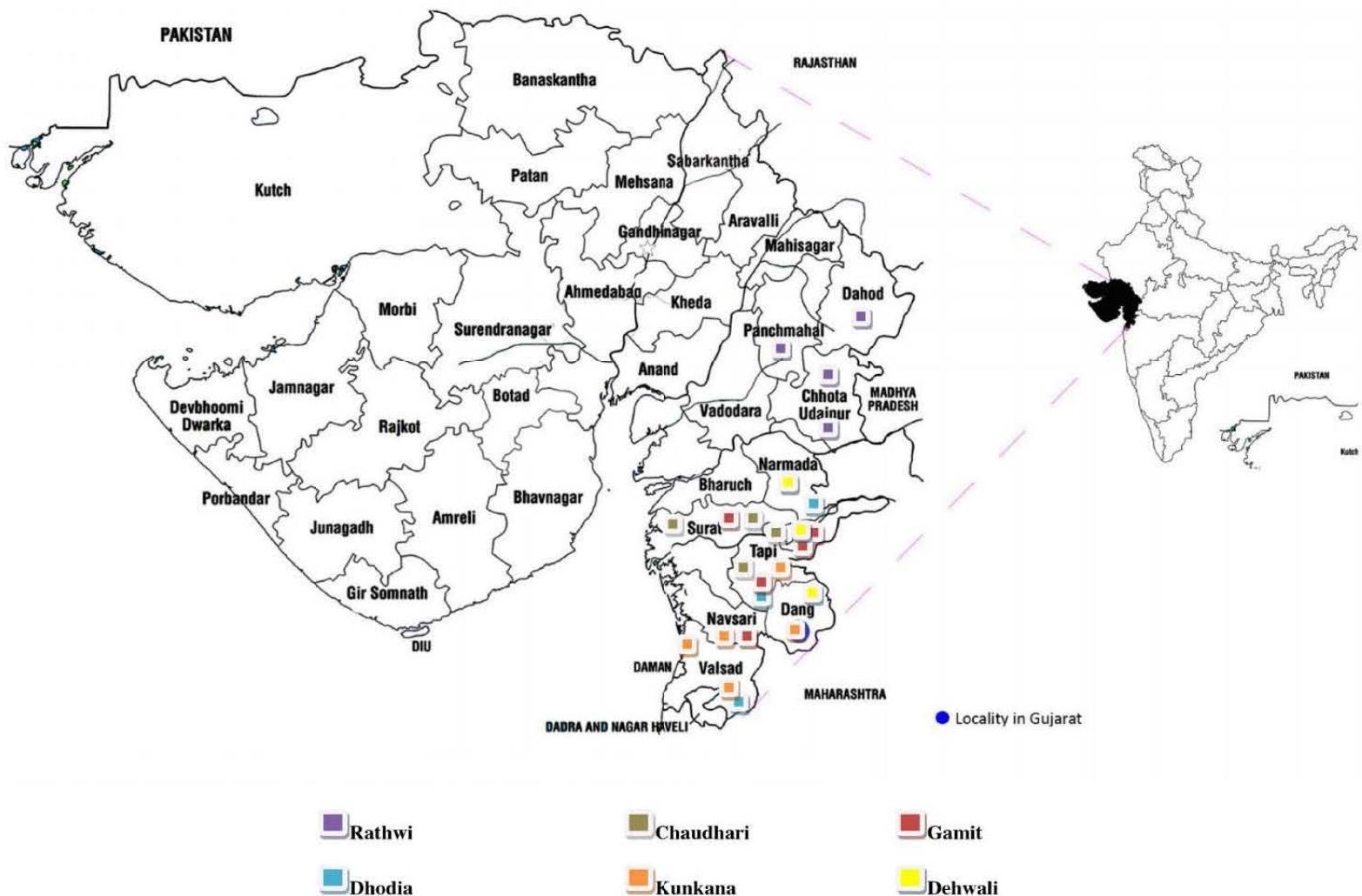
Bhasha Research and Publication Centre and the Adivasi Academy have worked over two decades for the revitalisation of Adivasi culture and education. The Adivasi Academy at Tejgadh has set up 'Vasantshala: A Training Centre in Mother-Tongue and Multi-lingual Education' which helps to transition primary learners among the local communities from their respective mother-tongues to Gujarati, Hindi and English. During the past years, Vasantshala has enabled many children who have missed out on education, to go back to schools. By running a multi-lingual school for children pushed out of the mainstream schools, we have realised that oral, cultural heritage is an appropriate educational tool for

Adivasi children. Vasantshala has developed teaching materials from Adivasi oral literature. Bhasha Centre has a rich experience in documenting and publishing in Adivasi languages and translating them into the official language of the state. Such a vital, living literature should become accessible to the larger world through its translation into English. This publication is an endeavour precisely in this direction. *Goth: Adivasi Stories from Gujarat* is produced to create and enhance an understanding of oral stories for Adivasi children among children in other language regions. This book includes the stories from Rathwi, Kunkna, Chaudhari, Dhodia and Gamit languages, spoken by Adivasi communities living in the state of Gujarat. The book has included the Adivasi language text while presenting its translated version in English.

The original Adivasi language texts are contributed by Adivasi documentors. The translation into English is carried out sensitively and carefully by Sonal Baxi. The translation is based on the original stories alongwith their translations in Gujarati, provided by the documentors. The illustrations are by Adivasi artists. I am sure that the result of the combined efforts of the Adivasi documentors, artists, designers and the translator will be welcomed by children and the readers in general. The idea for this publication emerged during an ongoing dialogue with the Tribal Cultural Heritage in India Foundation, Netherlands. The Foundation enthusiastically supported the publication. I am grateful to the Foundation for making this endeavour possible.

Kanji Patel
Vadodara
August 2017

Map presenting language regions of Gujarat

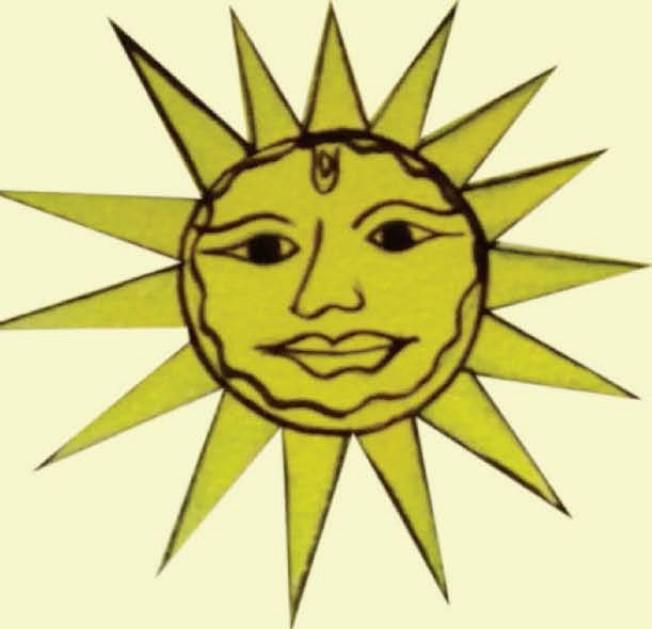

Rathwi

Adivasi communities live in close communion with nature. Several of these communities have their own stories about the creation of the earth and life. Presented here are two such stories. The first story presents the creation of day and night and the second story narrates the competition between the sun and the wind. These stories are also found among the Adivasis living in the states of Jharkhand, Nagaland and Meghalaya and may have travelled to the Rathwa Adivasi community living in western India through the print medium.

The Rathwa Adivasis reside in the Chhota Udepur and Panchmahals districts of Gujarat and in the Alirajpur area of neighbouring Madhya Pradesh. The region which they inhabit is also known as *Rath-vistar*. The area has several caves bearing ancient paintings. The Koraj Hill near Tejgadh has a cave painting estimated to be about 12,000 years old, and quite similar to the ones at the Bhimbetka rock shelters in Madhya Pradesh. The Orsang is the main river flowing through Chhota Udepur.

The Rathwas speak the Rathwi language. They have beautiful artistic traditions as the Pithoro painting, sculpture, pottery, textiles, bead jewellery and canework. Their Timli dance is very well-known. Holi, Diwaso and Dev Diwali are their major festivals. The Gher Mela held at Kawant in Chhota Udepur district during Holi attracts visitors from Vadodara and other nearby places.

રાત અન્ન દન

હરગુમમાં વરહો પેહલાનાં સમયમાં ચાંદ ની હોતો. હરગુમમાં ઓખલો દાહડો હોતો દાહડો કોઈ સમયે બુહતોની હોતો.

એક દાહડે ભગવાન ફુનિયાંની ભાગવા નીચે આયો તીહી એક માણેહ ને બેતરમાં કામ કરતલો દેસ્યો.

ભગવાન આદમીનો વેહ ધર્યો એતે ખેડૂત તીનાને ઓળખીયો ની. ભગવાન ખેડૂતને પૂછ્યું, “તું ઈયું બેતર કીહી તીથાર કર્યું?”

ખેડૂત કહ્યું, “હમીએ.”

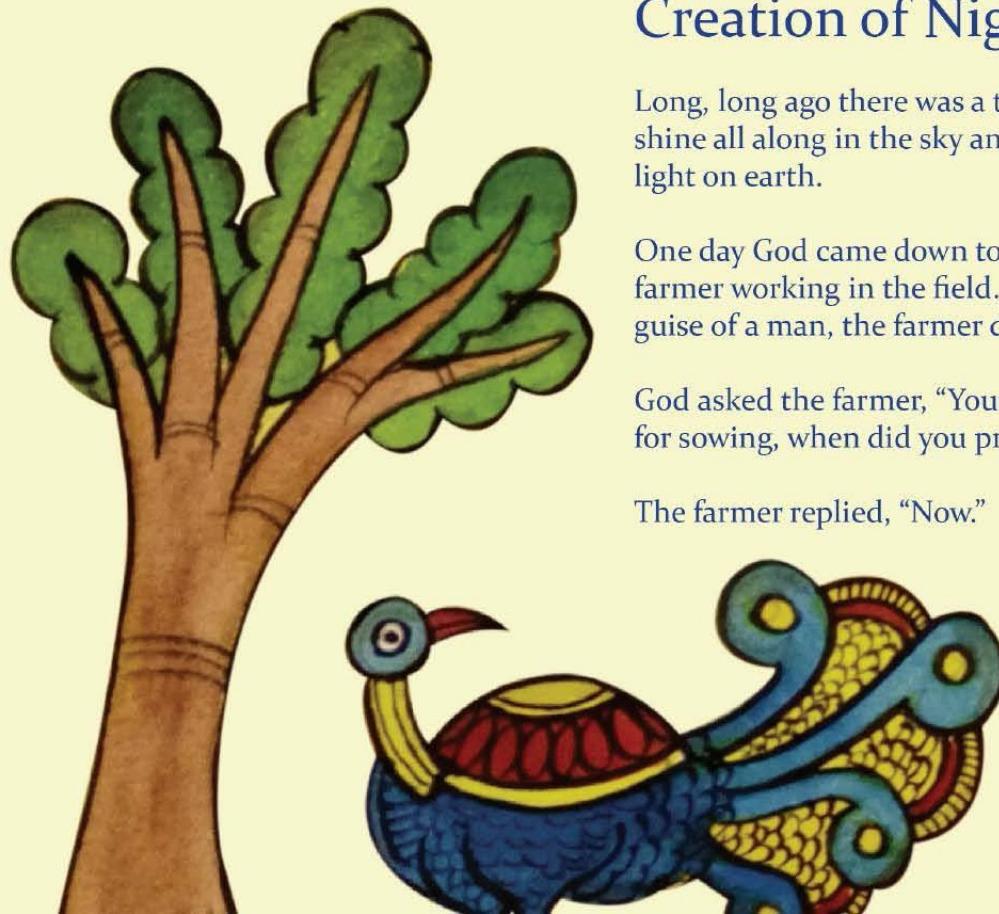
Creation of Night and Day

Long, long ago there was a time when the sun would shine all along in the sky and there would always be light on earth.

One day God came down to visit Earth. He met a farmer working in the field. Since God was in the guise of a man, the farmer did not recognize him.

God asked the farmer, “Your field seems to be ready for sowing, when did you prepare it?”

The farmer replied, “Now.”

ભગવાનને બીજો પ્રશ્નો પૂછ્યો. “તું ઈયું થુડુમનું ખેતર કીણી તીયાર કર્યું?”

ઘેડૂત કહ્યું, “હમીજ.”

ભગવાનને થુડુમનું ખેતર ઘણી ભાળીયું અને પાછો પૂછ્યું, “તું પેલુ ખેતર કીણી તીયાર કર્યું?”

ઘેડૂત કહ્યું બધાં જ ખેતર હમીજ તીયાર કર્યા સે.

ભગવાનને વિચાર હોય, તીનાન સાહા બાજું પડલું દેસ્યું.

ઘેડૂતને પૂછ્યું, “તું બાજડામાં કીણી ખાંધું હોતું?”

ઘેડૂતે જવાબ આપ્યો, “હમીજ.”

થોડીક છેટા છુકલી બાજું ભણી ઈશારો કરી ભગવાને ફેરથી પૂછ્યું, “તું તીનામ કીણી ખાંધું?”

God pointed to the neighbouring field and asked,
“When did that field get ready?”

The farmer said, “Now.”

God pointed to the next piece of land and asked
again, “And when did you prepare that field?”

The farmer replied, “I prepared them all right now.”

God was perplexed. He saw a *patrara* lying nearby.
He enquired, “When did you have your food?”

The farmer said, “Now.”

God saw another *patrara* lying further away. He asked,
“When did you have your meal in that?”

બેડૂત કહ્યું, “હમીજ.”

ભગવાનને પૂછ્યું, “ભાઈબંધ તું કિંદી કામ કરે સે અને કીંદી થાકો પીવે સે?”

બેડૂત કહ્યું, “મે હમીજ કામ કરું છું અને થાકો પૂણ હમીજ પીવું છું. હીના સિવાય માહરી પાસે કોઈ બીજો નવરાય નીહી જડુ. મેં બીજા કાહને સમયે નવરાય નીહી જડી.”

૨૨

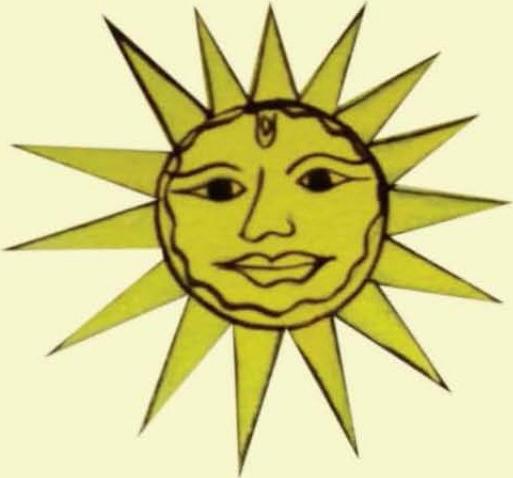
ભગવાન હમજ જ્યો તીનાને અટકળ આવી કી માણેહને નવરાય નિહી, કામ કાજનો સમય ગોઠવવો પડએ. કાહનેક સમય કામ કાજ કરવાનો રહએ કાહનેક સમયે નવરાય રહ એ. ભગવાનને બેડૂતને કહ્યું, “હમી મે તાહરા માટે રાત હોવે હહલું અટકળ કરેલ. વરલું પસેન તેન આરામ કરવાનો પૂરો સમય જડાએ.”

The farmer again said, “Now.”

God felt curious and asked further, “Friend, for how long do you work? And when do you take rest?”

The farmer said, “I work and rest in the present. There is only now.”

God realised that he needed to organise time for man. So that man could work for a certain period and rest at other hours.

ખેડૂતને વિચારમાં પડીયો અને કહ્યું, “રાત ક સે. તે મને ખબર ની હોતી અન તું કોઈ સે તું કાહની રીતે રાત બનાવદી?”

ભગવાનને કોઈ જવાબ નીહી આપ્યો. ચું હાહીયો અને સાહાથી અલોપ હોય જ્યો. પસેન ભગવાનને દાહડાને બોલાવ્યો અને કહ્યું, “તું હમીથી વધારે અજવાણું નીહી આપતો. હહલું કરવાથી માણેહને આખો સમય કામ કરવું પે સે હીનાને આરામ કરવા સમય જ નીહી જડતો. જો હહલું લાંબા સમય હધી ચાલહે તીહી માણેહ ઘણો કામ કરી પસેન વેઘો ભરી જાહે એતે જેત્રો સમય અજવાણું આપો એવું જ સમય હતાઈ પૂણ જાવો. દીહી તમો બાહેર નીહી આવો તીહી માણેહ પૂણ બાહેર નીહી નીકળે અને તીનુંને આરામ કરવો પડહે.”

એક દાહડેથી હાંજે દાહડો રૂભવા લાજ્યો. આહી ધરતી પર દાહડો રૂભી જવાથી પસેન અંધારું હોવા લાગે સે. માણેહને વિચાર હોયો, તીનાને કછુક જ દેખાતું ની હોતું. એતે તીનાને દાહડો રૂભી જાય પસેન કામ કરવાનું બંધ કરવું પે સે.

થોડાક દાહડા પસેન ભગવાન પાસો ખેડૂત ને ભેગાવા આયો. અને કહ્યું, “હમી તને અટકળ આવહે કી રાત ક કહેવાય. એતે હમી અજવાણું હોવે તીહી કામ કરજે અને તીહીજ રાત પે તીહી આરામ કરજે. હંધારે વાહણે અજવાણું દેખાય તીહીથી કામ ચાલુ કરજે.”

Surprised, the farmer replied, “I do not know what night is. And who are you? How will you make night?”

God laughed and disappeared. Then God called the Sun and said, “Please do not shine for all hours. As you always stay in the sky, man on Earth has to work all the time. He has no time for rest. If this continues, man will die early. Therefore, from now on, you should hide yourself for the same number of hours for which you shine. When you do not show, man too will not venture out and take rest at the time.”

From that day, the Sun would set in the evening after which darkness would swathe the Earth.

A few days later God came to meet the farmer and said, “Do you now know what is night? You should work till there is light. Then you must rest and resume work only at daylight.”

૧૮

ખેડૂત ને ખબેર પડી કી ઈયું પેહલા ભગવાન અને ભેગા આવ્યા હોતાં, ખેડૂત આગળથી સાલતું આવ્યું ભગવાનને બે હાથે જોઈ રામ-રામ કર્યા અને કહ્યું, “ભગવાન હમી મેં તાહીરી વાત હમજી જ્યો. પૂણ તૂહું વાહણે વાત કરો તે ક કહવાય. ભગવાનને કહ્યું મેં પેહેલો અજવાણું ના સમયને વાહણે કહું છું.”

ખેડૂતે પસેન એક વાર ભગવાનને બે હાથ જોઈને રામ-રામ કહ્યું, “હમી મને હમજ પડી કી મે તોહરા કહવા મુજબ કામ અને આરમ કરેહ. પૂણ એક નાનલી મુશ્કેલી સે. જેર રાત પડે સે મે ઘર જમ તીહી. અંધારામાં હોવાથી મે એકદમ એકદમ વાટે પડી જમ. મે કહલી રીતે ઘર વાડૃત રીતે પુણી જમ.”

ભગવાનને વિચારીને કહ્યું, “મે તાહરા મદદમાં ચાંદ બનાવ્યો સે. દાહડો દૂબી જાય પસેન ચાંદ હરગુમમાં ઉગાએ અન પૃથ્વી પર અજવાણું આપેહ.” તીહીથી રાત પૂણ તું દેખ્યી. કહલી રીતે ચાંદની બનાવ્યો અને રાતે પૃથ્વી પર અજવાણું દેખાયું.

The farmer realised that it was God before him. He greeted God with folded hands and said, “I will work and rest as you say. But I cannot see anything in the dark. How do I go home after dark?”

God said, “I will create the Moon for you. The Moon will rise in the sky after sunset each day and will give light. So you will be able to see even in the dark.”

And so God created the Moon to show light at night. Since then, the day begins with sunrise. And the Moon appears in the sky after sunset.

Story contributed by Nazroo Rathwa
Illustrated by Chetan and Eknath Gangawane

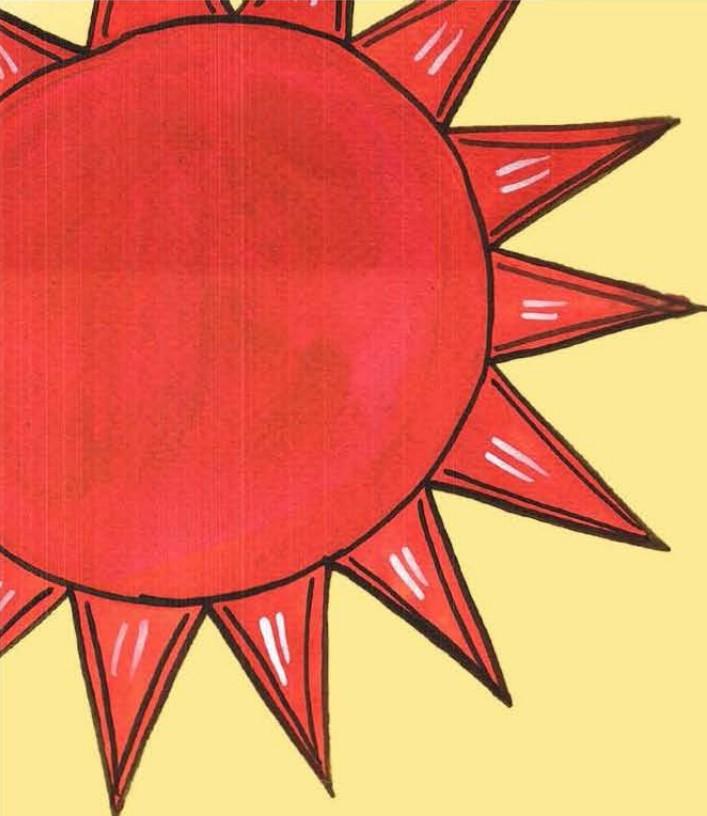

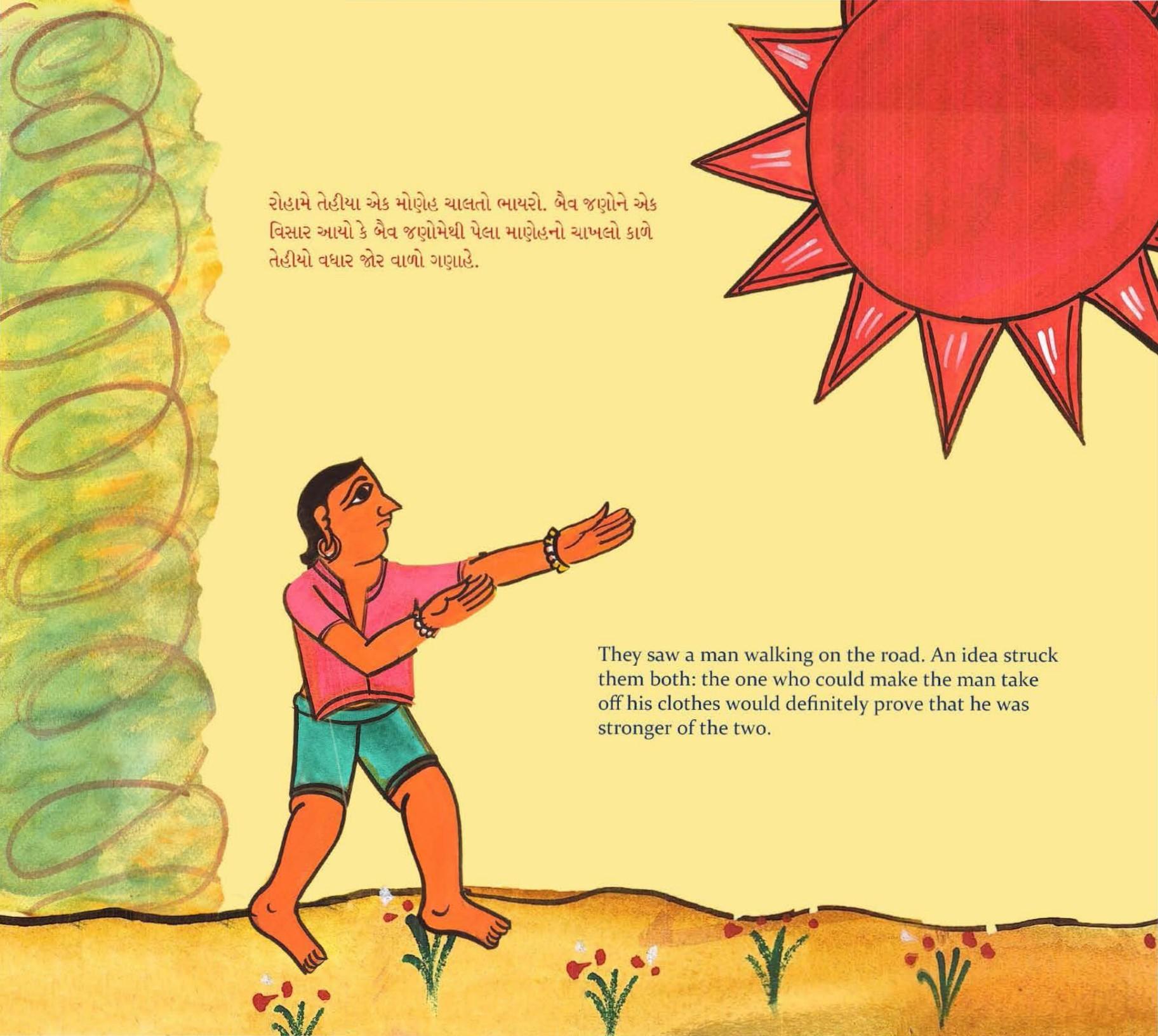
દાહડો ને વાહલો

પેહલા (એક) જમોનામે દાહડો (સુરીયો દાહો)ને વાહલો (વાય) નેમ રૂમાયા કે આમું બે જાણોમેથી વદાર જોર કાહનાનું. એ બે જનોનું (જોર માપવા) ઝગળું પતાવા બે જનોની હરાબઢી કરવાનું નક્કી થીયું. બૈવ જણા (એમ તેમ) આની પાહ ઠિની પાહ ભાયરું કોયના (કોના) પર એમનું જોર કાળે.

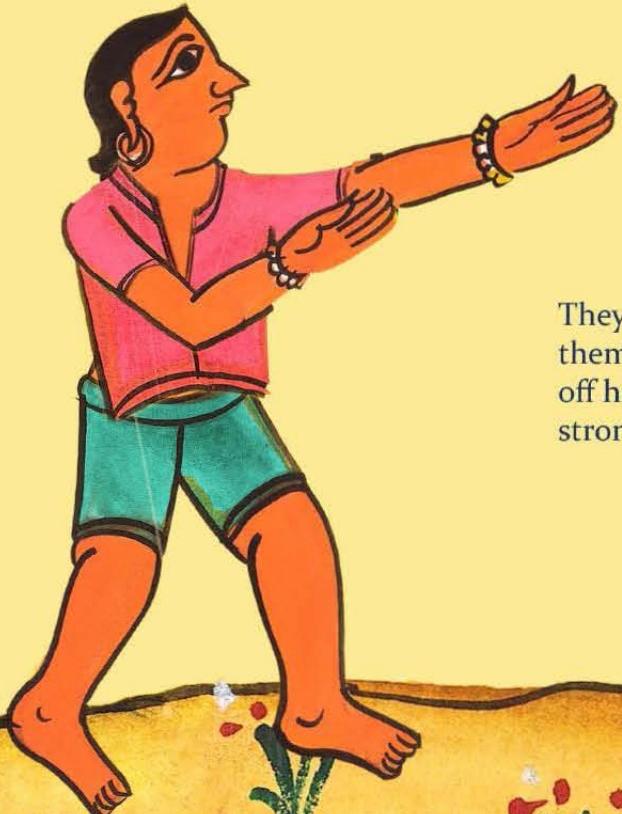
Sun And Wind

Once the Sun and the Wind had an argument as to who was stronger among them. So they decided to compete. They looked around for something to test their strength upon.

રોહમે તેહીયા એક મોણેહ ચાલતો ભાયરો. બૈવ જણોને એક
વિસાર આયો કે બૈવ જણોમેથી પેલા માણેહનો ચાખલો કાળે
તેહીયો વધાર જોર વાળો ગણ્ણાહે.

They saw a man walking on the road. An idea struck them both: the one who could make the man take off his clothes would definitely prove that he was stronger of the two.

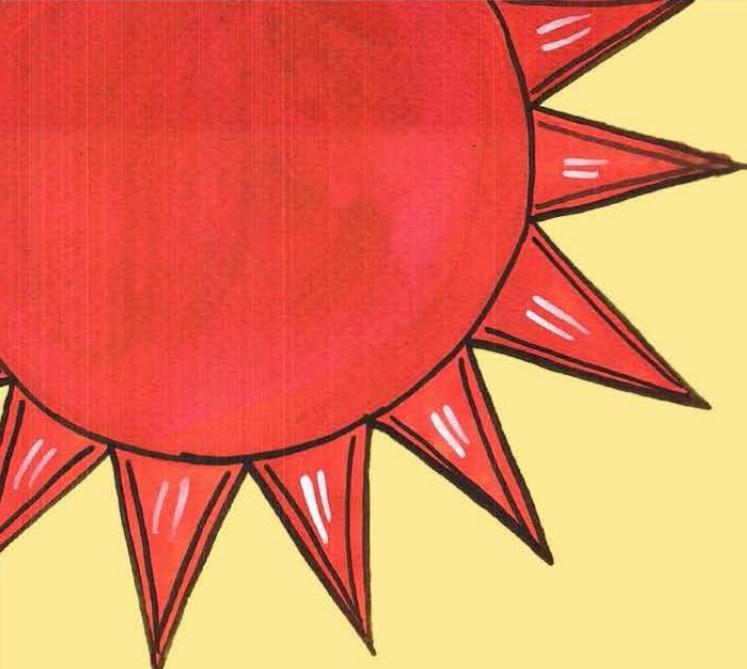
પેહલામે પેહલો વાહલો જો, વાહલો ધણો જોરથી આયો કે પેલા માણેછને
સાલવાની આણુબદા (અબદા) પડી.

વાહલો હજુ વધાર જોર કરીને આયો એખલે ટાળ ભારી લાયગી. ટાળ લાગતા
એ માણેછ ઈનો ચાખલો જોરથી ધરી લીધો. એખલે તીને તાતુ (ઉનુ) લાગે.
વાહલો વિસાર છોયણો.

The Wind began the contest. It blew in such great
gusts against the man that it was a struggle for
him to walk straight.

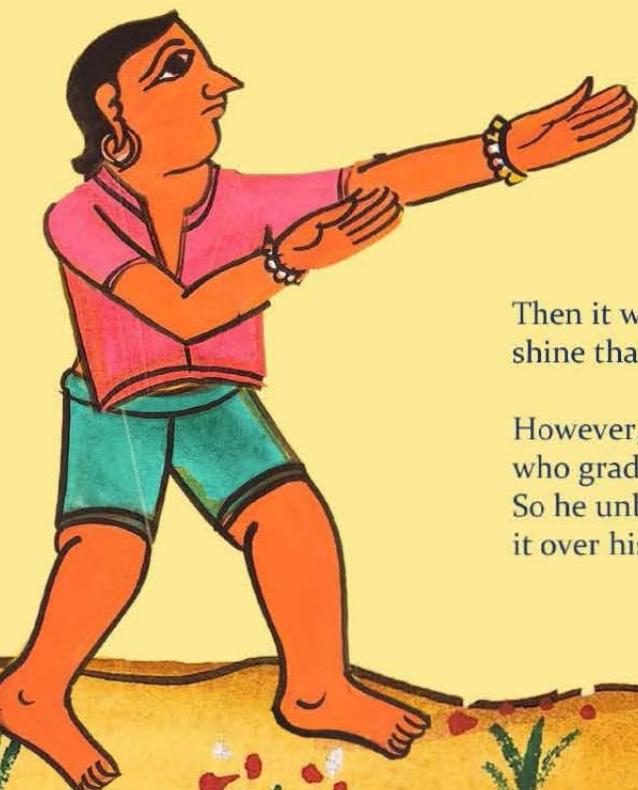
The Wind blew hard and long; and the harder it blew
the colder the man felt. So he held on tightly to his
clothes trying to keep himself warm. Finally, the
Wind gave up.

સુરીયાનો (દાહડાનો) વારો આયવો. પેહલો સુરીયો (દાહડો) તોપ કુછલો માણેહ પોર નાયખો.

ધીરો ધીરો સુરીયાનો (દાહડાનો) તોપ વયઘો તીમ તીમ માણેહને તોપ લાયગો તેહીયો તીનો ચાખલો કાળી ખૂબા પોર મેકી દીઢો.

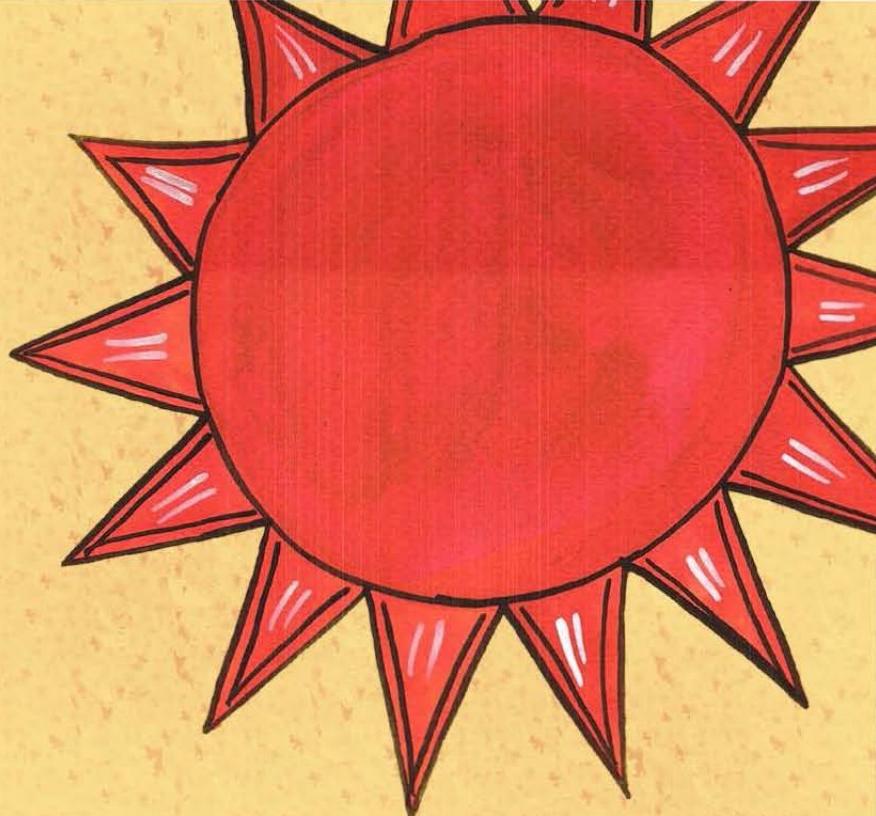

Then it was the Sun's turn. First, he gave a gentle shine that comforted the man.

However, the Sun continued to shine on the man who gradually began to feel hot and uncomfortable. So he unbuttoned his shirt, took it off and carried it over his arm.

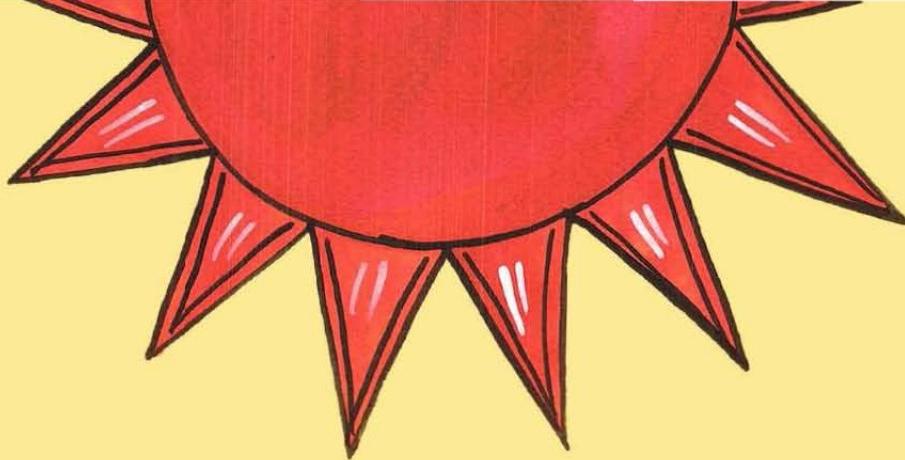
ભારે તોપ લાયગો, તેહીયો થળુમાના તલાવમે બધો ચાખલો કાળીને
તલાવમે ટાળુ પાળવા કુદી પળીયો.

વાહલો પોતાની હારી જો. એમ વિસાર્ણિયું એકદમ સુરીયો (દાહડો)
વધારે જોરવાળો હોયો..

Soon the heat of the Sun became unbearable.
When the man saw a stream close by, he took
off all his clothes and jumped in to cool off.

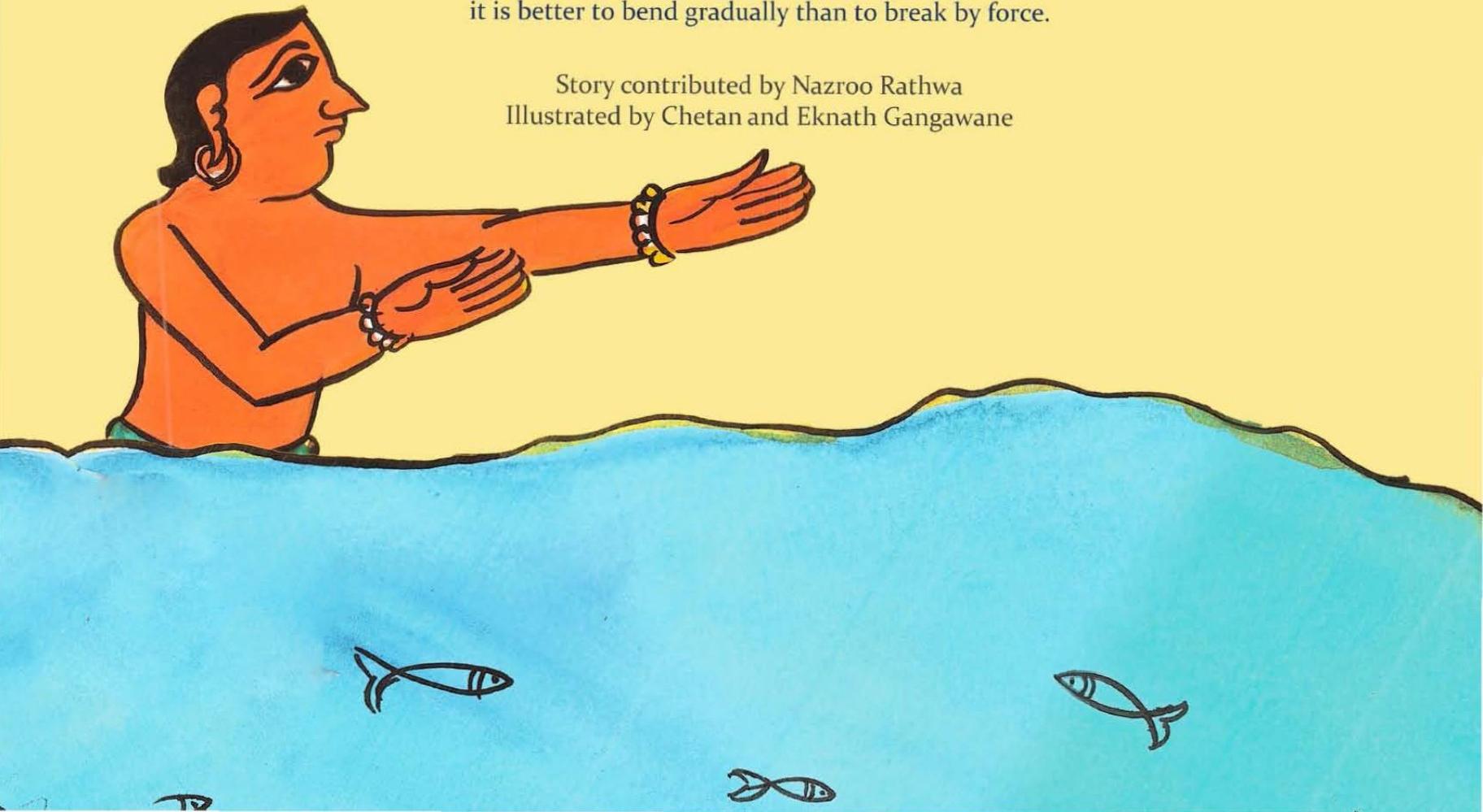
The Wind conceded defeat. The Sun was definitely
stronger than the Wind.

કોઈકને હરાવો હોય તે ધીમે-ધીમે જોર કરવો પણે, ભારે જોરથીની.

The challenge between the Sun and the Wind shows that
it is better to bend gradually than to break by force.

Story contributed by Nazroo Rathwa
Illustrated by Chetan and Eknath Gangawane

Chaudhari

Chaudhari Adivasis are concentrated in the Mandvi, Vyara, Valod, Bardoli and Mangrol areas of Gujarat. According to the community, the word ‘Chaudhari’ has its roots in ‘cho’, meaning ‘in all directions’. The community is well-known in the area and is thus known as chaudhari. The main profession of the Chaudharis is agriculture.

The Chaudhari language belongs to the Bhili language family. There are approximately six lakhs speakers of Chaudhari language in Gujarat. Chaudharis have a rich repertoire of songs and stories.

Their weekly market is known as *haat*. The haats are held in different villages during the week. The Chaudharis therefore name their weekdays based on the particular place where the haat is held. These names vary from place to place as every region has its haat in different villages. One collection of weekday names is given below.

Sunday is known by the word Kodujja, derived from Kadod, the place where the local haat is held on Sunday. Similarly, Saturday is termed Viyora. Viyaro is derived from Vyara where the Saturday haat is held. Similarly, we have the following:

Hammar (Gangapur Harshad)	Monday
Haatkiyo (Bedkuvadur)	Tuesday
Manbio (Mandvi)	Wednesday
Gadiyo (Devgadh)	Thursday
Vaknino (Vankal)	Friday
Viyaro (Vyara)	Saturday

They celebrate festivals with fanfare. Around Diwali, the Chaudhari community gets together to hold the Kansari *mela* at Padamdungri near Unnai in celebration of their harvest. Many people visit Padamdungri to see the mela.

એક ઉંદારને વાતાણા

એક ગડીલી હોતની. તે નાકે હલગાવીન ચૂના પાંઠી રોટના કૂજતિની. તિથા એક ઉંદાર વાડી વાડી જતનો. ઉંદાર વાડી વાડી જતનો તિથા પાગામાં કાંટો ખૂંચી રખ્યો. એટલે ઉંદાર પાગ ઉંચો કરીન રોટના કૂજતિની ગડીલી પાહિ આવો. ઉંદાર કઅતો, “હા, ગઢે ગઢે માઆરે પાગામાં કાંટો ખૂંચી રખ્યો હા. કાઢી આપની.”

ગઢે કાંટો કાડીન ચૂનામાં નાખી દેદો. કાંટો બલી ગો. ઉંદાર કઅતો હા, “ગઢે ગઢે માઆરે કાંટો નાવ.” ગડીલી કઅતી હા કાંટો તે ભયે ચૂનામાં નાખી દેદો, કાંચાથો આપઅ. ઉંદાર કઅતો હા, માઆરે કાંટો જ જૂજે. ની તે તોરે રોટનો જ નેજાહી. ઉંદાર ગડીલીણે રોટનો નેઈને નાહીં જતો હા. રોટનો નેઈને જતો હા... જતો હા...

The Tale of a Mouse

Once there lived an old woman. One day the woman sat before the fire, preparing *rotlas*. A mouse passed by the hedge outside. As it rushed by, a thorn stuck in its legs. The mouse came slowly inside the house to the old woman and said, “Oh Grandmother, a thorn has stuck in my leg. It is hurting me. Please help me pull it out.”

The old woman pulled out the thorn and threw it into the fire. The mouse then said to the old woman, “Grandmother, give me back my thorn.” The old woman was taken aback. The thorn was burnt to ashes. How could she give it back? But the mouse insisted, “I want my thorn back. Or I will take away your rotlo.” Since the old woman could not return the thorn, the mouse took away her rotlo.

તીથા ઉંદારને વાટીમાં એક ગડોહો મીલી ગો. બેતામાં હલે કરીન ગડોહો જેયડા કરતોનો. ઉંદાર કઅતો, “હા, ગડાહા ગડાહા આલે, ઓ રોટનો થકર, હાય ઘેડતો હામ.”

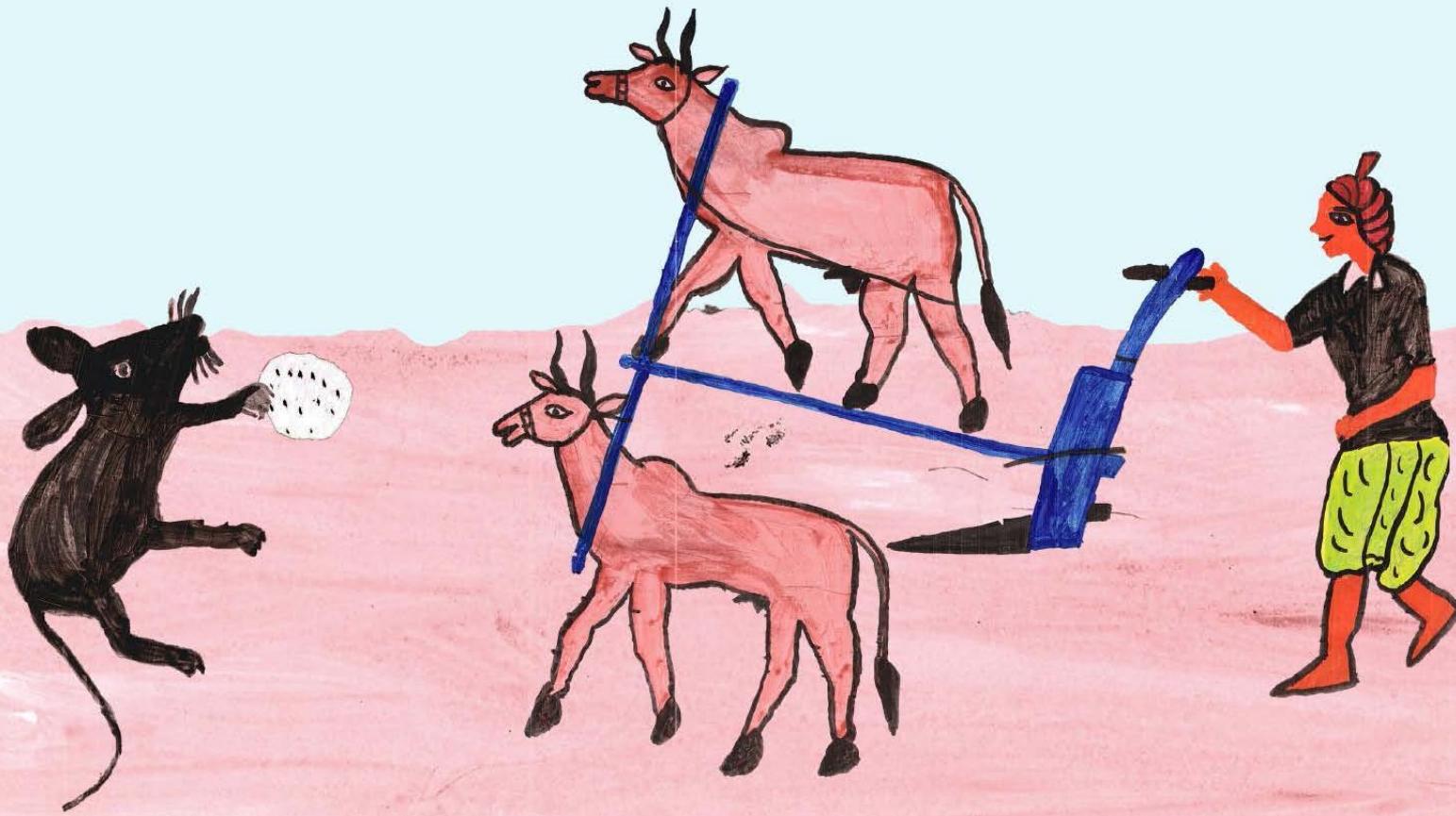
ઉંદાર હલે કરીન ઘેડતો હા. પૂછી આવતો હા. આલે તોઓરે હુલ. ને માઆરે રોટનો નાવ. ગડોહો કઅતો હા, હાંય ફોખો હોવાનો એટલે રોટનો ખાય ગો. ઉંદાર કઅતો, “હા ગડાહા માને રોટનો જૂજે જ. રોટનો હવે તે ની મિલે.” એટલે ઉંદાર કઅતો, હા, માઆરે રોટનો જ જૂજે. ની તે તોરે કુહનઅ જ નેજાહી.

ઉંદાર ગડાહાણે કુહનઅ નેઈને નાહીં જતો હા. કુહનઅ નેઈને જતો હા... જતો હા...

On the way the mouse met an old man. The old man was ploughing his field. The mouse called out, “Grandfather, grandfather, let me help you. Please hold this rotlo while I plough your land.”

After some time the mouse returned and said to the old man, “Here is your plough, now please give me back my rotlo.” The old man replied, “Oh, I was hungry and so I ate your rotlo.”

The mouse wanted his rotlo back: “Return my rotlo or I will take away your plough”. And so the mouse went away with the old man’s plough.

તીયા ઉદારને વાટીમાં એક કુંબાડઅ મિલતાં હા. કુંબાડઅ ડિઈગલે ડિઈગલે
માટળાં ખોજજા કરતાં. એટલે ઉદાર કહતો, “હા કુંબાડાણો, આસે
કુહનાં. માટળાં ખોદો ને.” કુંબાડાથાં માટળાં ખોદતા ખોદતા કુહનાં
ફલાંગી ગાં. ઉદાર કહતો, “હા નાવ માઆરે કુહનાં.” કુંબાડાં કાચતાં
હા કુહનાં ફલાંગી ગાં તી તે કાંચાથ આપાં? એટલે ઉદાર કહતો હા,
માઆરે કુહનાં જ જૂજે.

ની તે તોરે હંડલી જ નેઅલી. ઉદાર કુંબાડાણો હંડલી નેઈને નાઈં જતો હા.
હંડલી નેઈને જતો હા..જતો હા..

On the way he met a potter. The potter was digging the soil with a *kuhunu*. The mouse said to the potter, “Here, please take this *kuhunu* to dig the earth.” As the potter was digging, the *kuhunu* broke. The mouse demanded his plough back, “Give me back my plough or I will take your *handli* away.”

But the plough had broken. So the mouse took the *handli* and went his way.

તીયા ઉદારને વાટીમાં એક ફરવાડો મીલી ગો. ફરવાડો ખાખરાણે પાતરાણે ધ્યણો કરીન પાડઅ હૂંયા કરતોનો. એટલે ઉદાર કઅતો, “હા ફરવાડાણે, આદે હંય તુને હંડલી આપતો હામ તિયામા તું હૂઈ ને. તીયા ફરવાડો હંડલી નેઈને હૂંયા હા, તતરામા પદે પાટવે ઢોકીન હુંડી ફોડી નાખી. ફરવાડાણે ઉદાર કઅતો, “હા નાવ માઆરે હંડલી.” ફરવાડો કઅતઅ હા હંડલી ફણંગી ગોઈ તે કાંચાથી આપઅ ? એટલે ઉદાર કઅતો હા, માઆરે હંડલી જ જૂજે.

ની તે તોરે પાડલી જ ને જાહી. ઉદાર ફરવાડાણે પાડલી નેઈને નાહીં જતો હા. પાડલી નેઈને જતો હા... જતો હા...

Soon he came upon a Bharwad. The Bharwad was milking a buffalo, collecting the milk in a mould made of *khakhra* leaves.

The mouse said to the potter, “Please use this handli to collect the milk.” As the potter took the handli, it fell and broke. The mouse said to the potter, “Give me back my handli or I will take away your buffalo.” But the handli had broken. The Bharwad could not give it back to the mouse.

So the mouse took hold of the Bharwad’s buffalo and left.

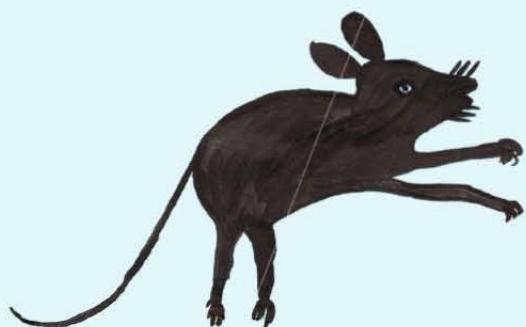

તીયા ઉદારને વાઈમાં વેવા વાલે મીલી જાતે હાં. વેવા વાલે ડોવળો વાગાડીન નાચ્યાં કરતેને. તીયે જાઈન ઉદાર કરતો, “ હા એ પાડી થહરા હંધ ડોવળો વાગાડીને બદાહંધ નાચાડતો હામ.” ઉદાર ડોવળો વાગાડીન બદાહંધ બરાબર નાચાડતો હા.

ઉદાર થોડીલીવારમાં આવિન પાડી માંગતો હા. વેવા વાલે તે પાડી કૂજિન ખાય ગોને. વેવા વાલે કરતે હા પાડલી તે હવે કંાથી આપચે ? એટલે ઉદાર કરતો, હા, માઆરે પાડલી જ જૂછે. ની તે તોરે નાડલી જ ને જાહી.

On the way, he met a wedding procession. The bridegroom's family and friends were dancing to the beat of the *dovro*. The mouse said to them, "Please hold this buffalo. I will play the music, so you may all dance". Everyone danced to the tune of the mouse.

After the dance got over, the mouse asked for his buffalo. But the wedding guests had cooked and eaten the buffalo. How could they return it? The mouse threatened them, "Give me back my buffalo or I will take away your bride." But there was no buffalo to give.

ઉંદાર વેવા વાલાહાય નાડલી નેઈને નાહી જાતો હાં. એટલે પૂઠી ઉંદાર ગીત ગાતો હાં.

કાંટલો આપીન રોટનો નાવો તામાજ તુસુહુરુ... તામાજ તુસુહુરુ.
રોટનો આપીન કુહનઅ નાવો તામાજ તુસુહુરુ... તામાજ તુસુહુરુ.
કુહનઅ આપીન હાંડલી નાવો તામાજ તુસુહુરુ... તામાજ તુસુહુરુ.
હાંડલી આપીન પાડલી નાવો તામાજ તુસુહુરુ... તામાજ તુસુહુરુ.
પાડલી આપીન નાડલી નાવો તામાજ તુસુહુરુ... તામાજ તુસુહુરુ.

And thus the mouse went away with the bride, singing:

"I gave a thorn and got a rotlo.
I gave the rotlo and received a handli.
The handli broke and I got a buffalo
The buffalo got eaten and so I found my bride!"

The mouse had reason to be happy as he had got much more than he had lost.

Story contributed by Mansing Chaudhari
Illustration by Nazroo Rathwa

Gamit

In Gujarat, Gamits are largely concentrated in the villages on the eastern part of Dang district. In Maharashtra, where they are known as Gavits or Gavtas, the Gamits live in the Nandurbar and Dhulia districts.

Like other Adivasi communities, the Gamits too have their own stories of origin. The community believes that the earth was created from water. When the world first came into existence, there was no land. With the passing of time, water began to solidify and there emerged land, rocks and mountains. This is why even today water springs from the hills. Later, the sky was born from the movement of the oceans and then came the sun, the moon and the stars. From water also evolved life and the first to emerge was God who created human beings.

The language spoken by the community is known as Gamit which belongs to the Bhili language family. The Gamit language is influenced by its neighbouring languages and thus its idiom varies in different geographical regions. In Gujarat, Gamit is influenced by Dehwali, Chaudhari, Mawchi and Dangi languages while in Maharashtra, it is influenced by Marathi. The Gamits live close to nature and commence each festival celebration by invoking the sun, sky, earth, moon and the stars. Their festivals follow nature's cycle. They have a rich knowledge of the local ecology. They believe that trees indicate the weather. When *saag* tree bears more flowers, Gamits understand that there will be good rainfall and harvest. When the *akval*, *humb*, *kakad* and *baheda* trees bear less fruits, it is an indication of poor rainfall.

Like many other Adivasi communities, Gamits endeavour to be self-sufficient by using natural resources to make household items. Their pottery is much known. Gamit women make *kothis*, *chulho* and *ghantino thal*. Bamboo being in abundance where they live, they use it to make baskets, fishing nets and mats.

આંધળી ડોહલી

એક ગામમાં એક ડોહલી રા આતી. તી પાકી ડાકણ. જત
જતના મંત્રા જાએ. ડોહલી જૈણી આતી તેથી ચીન દેખાય જ
નાય. એટલે ચીન ખબર જ નાય પળે કા ઢિલી હેય કા રાત.

વખાતી વા વાહને નીચેકે રવ્યા કરા આતે. ડોહલીન તે દેખાય
નાય કા ઢિલી હેય કા રાત. એટલે રવા આતા ચા નીચકાહાન
પુછ્ય, “નીચકાહા ઓ નીચકાહા, આંદાર પળી ગીય કા ?”
નીચકા ધ્યાન તે રવામાં જ આત.

બાકી રવા આતા ચા નીચકાહામાંથી એક નીચેકે ડોહલીન
આખ્ય, “હાઆ, ગળીઆયા, આંદાર તે કવ્વારીય પળી ગીય.
આમાતે આંદરાહામાં જ રવ્યા કળ્છદી.”

The Blind Woman

There lived an old woman in a village. She practised witch craft in secret. Since she was very old, her vision had dimmed. She did not know night from day.

One evening the village children were playing near her house. The old woman asked them, “Oh, children, has it turned dark?”

The children were busy playing. One of them replied absent-mindedly, “Oh, yes, grandmother, it has long turned dark but we continue to play.”

As soon as the old woman heard this, she pulled out a stick. She uttered some words and lo, it turned into a horse. Then she brought out a broom and with the snap of a finger, turned it into the horse's tail. Believing that it was indeed night, she climbed on to the horse. The horse rose into the sky!

However, the sun was yet to set. It was still day light. The children saw the old woman flying in the sky and began to shout. Soon, the entire village gathered to see her. Thus the old woman's secret became known. Everyone in the village learnt that she was a witch!

Story contributed by Urmila Gamit
Illustration by Chetan and Eknath Gangavane

પાસે તોહલી પાય લાકળી આતી ચે ગોળો બનાવ્યો. બાઈથી પૂછણો બનાવ્યો. હાચલુહુંજ આંદારાં ઉવી ગથી જાઈન તોહલી તે ફીરા નીકી પળી. નીચાક આજુ રવ્યા જ કઅરા આતા અને ઉજાળજ આત. રવા આતા ચા નીચકાય ને ગાવવાળાએ તોહલીન લાકડી ગોળા પે બહિન ઉળતા ઢેખી.

પાસે તે આખા ગાવમાય ખબર પળી ગી કા તોહલી તે પાકી ડાકાણ લેય.

બાંડો વાંદરા

એક ડોહરો આતો. ડોહે રાનામાય ચીભળે વોઅયે. ડોહો રોજ રાન જાય ને ચીભળાવાળા રાનમાં કામ કરે. થોળા દીહામાય તે ચીભળે લાગતે બાજે. ચીભળે ઓલે બધે લાગ્યે કા અર્ધે ચીભળે તે પાકી પાકીન રાનામાય જ ફસ્ટા ગીયે.

એક હિલી જંગલામાંછે એક વાંદરાણ ટોળો યેનો. રાનામય ચીભળે લાગેલે એઈન ખા બાજે. પાસે તે એક દીહી યેને બેન દીહી યેને એહે વાંદરે રોજ યેતે બાજે. વાંદરા જાત એટલે ખાય તાઉ ખાય ને પાસે ગાડ ગીહળી કરીન ચીભળે ઉડાળી રકે.

The Old Man And The Monkeys

There once lived an old man. Once he sowed *chibdas* on his farm. The old man would tend to his farm daily. Soon, the chibdas began to grow.

One day a brood of monkeys from the forest landed in the old man's farm. They tasted the chibdas and loved their taste. From then on they began to visit the old man's farm daily to feast on the chibdas.

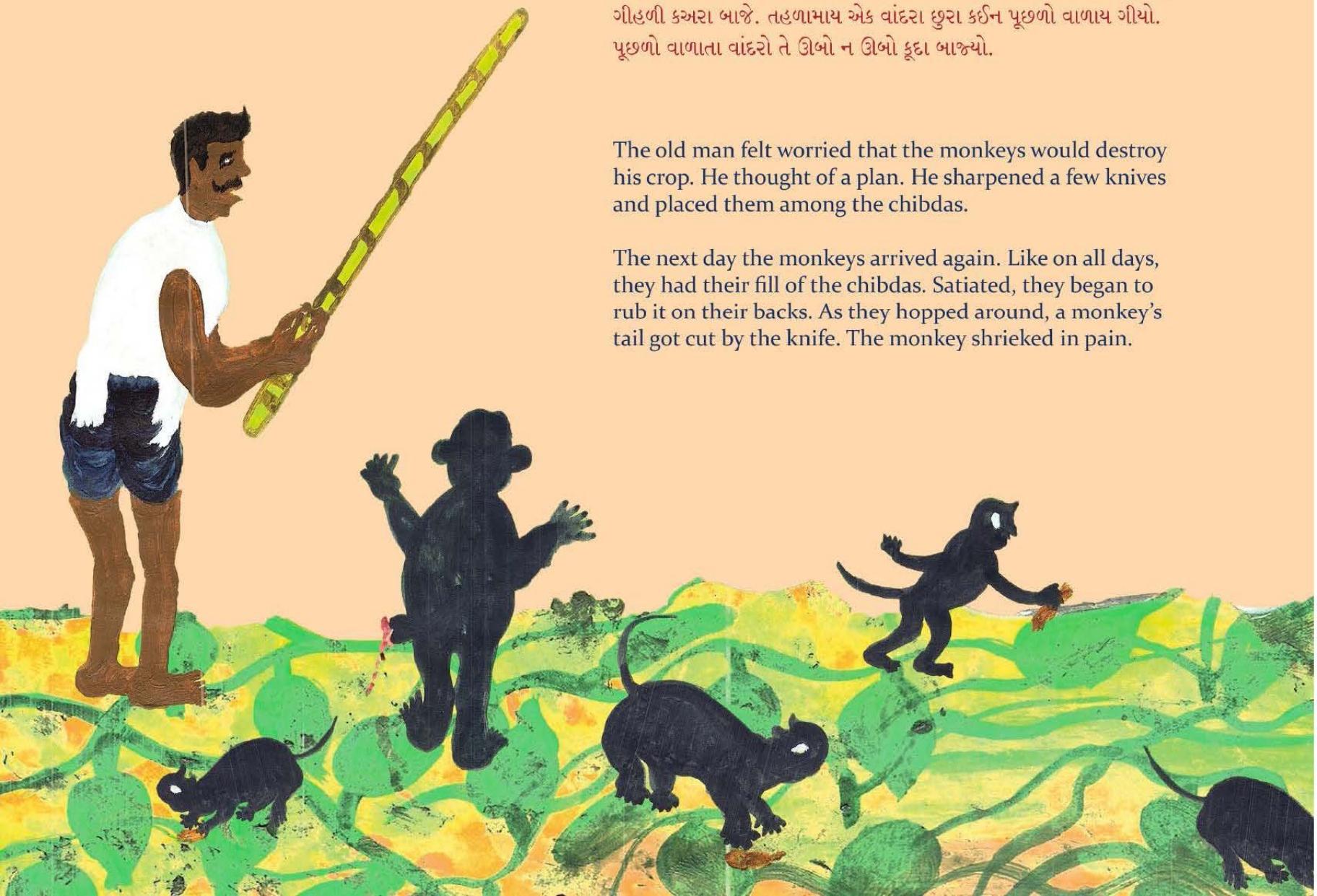

ગોહો તે વિચારેદે વાંદરાહા કાય કળો ? પાસે તે ગોહે થોળાહક છૂરા ઘહણી લીઈનો ને ચીબળા માય બુકી યેનો.

બીજી દિલ્હી તે વાંદરે યેને ને ચીબળે ખા બાજે. ચીબળે ખાવે તાઉ ખાવે ને ગાંડ બીહણી કઅરા બાજે. તહણમાય એક વાંદરા છૂરા કરીન પૂછળો વાળાય ગીયો. પૂછળો વાળતા વાંદરો તે ઊબો ન ઊબો કૂદા બાજ્યો.

The old man felt worried that the monkeys would destroy his crop. He thought of a plan. He sharpened a few knives and placed them among the chibdas.

The next day the monkeys arrived again. Like on all days, they had their fill of the chibdas. Satiated, they began to rub it on their backs. As they hopped around, a monkey's tail got cut by the knife. The monkey shrieked in pain.

તલાદમાય તોહો હોગો થી ફગ્યો ને લાકળી લીને વાંદરાહાન ખફળી લાગ્યો. વાંદરે
તે તોહો ગંગમાય ઊરાય ગીએ ને બાંડો વાંદરો બાઅા રય ગીયો. તોહે તે બાઉ બુજુ
દેન ને ગંગમે જાય ને વાંદરાહાન હાજ્બાર ટેક્કયો.

પાસે કાય ? બાંડો વાંદરો બાઅા કુદે ગંગમે હુપાહુપ.

The old man was ready. He rushed to the farm. He ran after the monkeys with a stick in hand. The old man had left the door of his house open. The monkeys rushed into the old man's house to save their lives. The old man went inside and began to beat up the monkeys.

Only the tailless monkey was left behind in the farm.

What could happen then? The tailless monkey jumped up and down, howling in pain in the farm outside. There was a loud hup-a-hup as the monkeys received a thrashing inside! Never again would the monkeys dare to visit the old man's farm!

Story contributed by Urmila Gamit

Illustration by Lalji Rathwa

Dhodia

Dhodia Adivasis are spread across Gujarat and Maharashtra. In Gujarat they live in Valsad, Navsari and Surat districts. The rivers Tapi, Purna, Kaveri, Ambika, Taan, Baan and Kolak flow in the region where they reside. The Dhodias live amidst the hills, especially in the forest areas of Vansda, Mahuva and Dharampur.

They have several beliefs regarding their origin. According to one belief, more than a thousand years ago, two brothers, Dhansinh and Rupsinh, migrated from Saurashtra and Mewad to Dhulia. They gradually married women from the Naik community and came to live in Surat district. Since they belonged to Dhulia, they came to be known as Dhodia. Their language is known by their community name, Dhodia.

Another story goes that Dhansinh and Rupsinh were two Rajput Sardars of Dhandhuka who were once compelled to move outwards in search of food and fodder during the time of a famine. Crossing the river Narmada, they reached the Tapi region and settled there. Their progeny came to be known as 'Dhodhias', derived from 'Dh' of Dhansinh.

The Dhodias often name their children on the kind of harvest they have reaped or the day on which they are born. For instance, if they have had a good produce of the *moong/mag* pulse, they name the child Magan or Magji. If *chana* or gram has grown well, the girl is called Chani. If the child is born on a Sunday, s/he is called Raviyo or Ravli; if on Monday then Somo, Somlo, Somi or Somli.

Dhodias have songs for all occasions: birth, death, marriage, harvest and festivals. Their main musical instrument is the Toor. They have a rich repertoire of stories of human, animals and birds, tales of wit and cleverness, historical stories, mythical and magical tales, stories of origin, legends and religious folklore.

ડોહીએ નાકાઈં વડાં

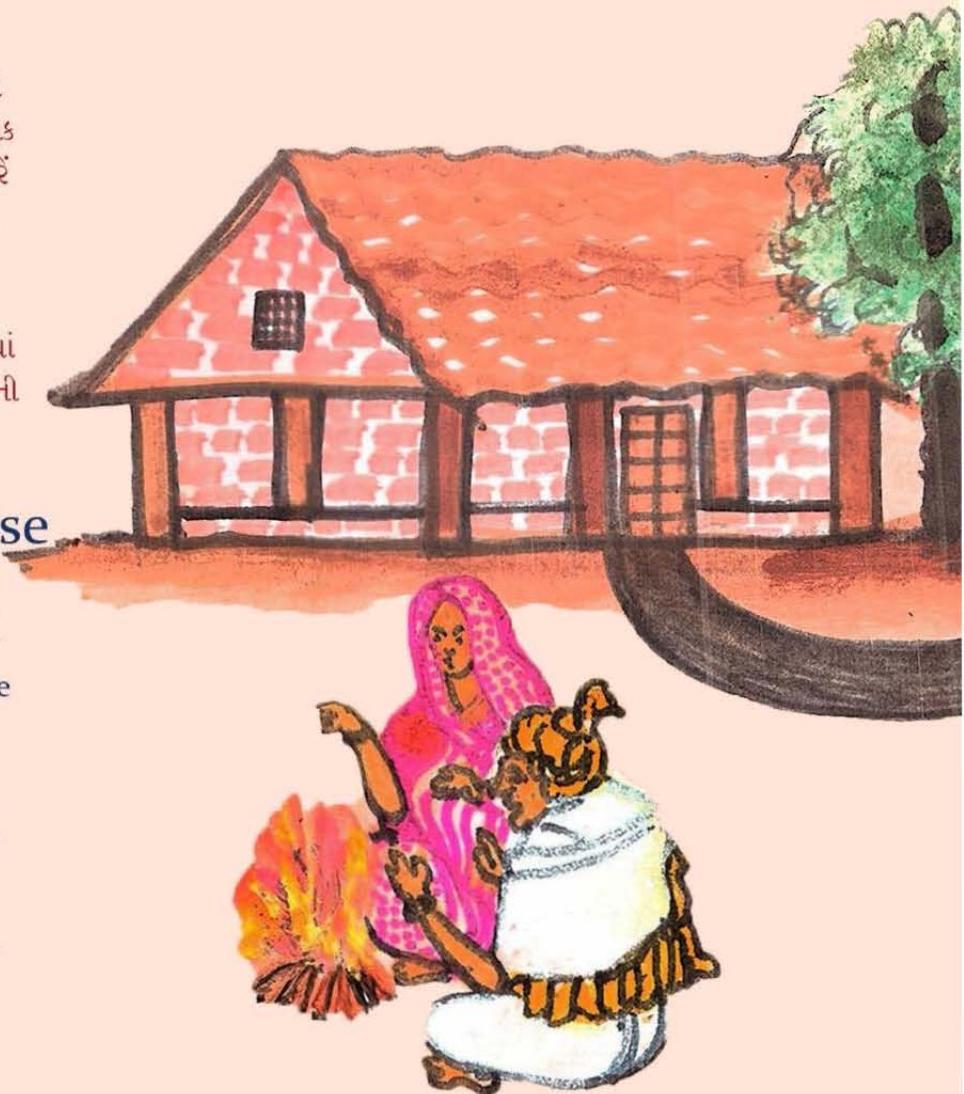
હિયાઓ ભરાબર જામેલો આયે. હીં આખે માણાં કામ ! આઉં ગાળી લાખે ઉલાં હીં ! ગાંવામાં લોકાંએ પાહેં પાંગરુલાગ પીસોડેંભી નાંય. ઉલેં ચણાં લોક તે પૂજામાં ભરાયને હદ્દઠ ગુવા આયે. હૃતરાં-બિલાડાં ભી હીં લાગે જ ! હૃતરેં બિલાડેં ભી માણાં બેગેં પૂજામાં ભરાયલેં આયે. જાણે તાં પૂજા નાંય તાણે તાં આગણે જંગાં હળગી રનાં આયે.

તે ગાવામાં એક ડોહોને ડોહી રથ. રવલાગ જીપણાણાં જૂફડાં. તાં આંગણે જંગાં હળગી રનાં આયે. ડોહો ને ડોહી જંગાઈં બેઠેલેં આયે. બેય જાણે જાત જાતની વાત કરી રને આયે.

Vadu on the Old Woman's Nose

It was an extremely cold winter night. For the cold had decided, "It is my job to spread cold! Let me do it well." It was so cold that one's bones would numb. The people in the village did not have enough warm clothes. So many villagers took shelter in the hills. They snuggled and slept inside the warm caves. All the dogs and cats in the village followed them. Those who stayed back in the village lit firewood to keep themselves warm.

There lived an old man and woman in the village. That night they too lit a fire in front of their home. They sat before the fire, basking in its warmth and chatting.

શેહો આખે, “માં તે પયહાદાર હેટ બનુનાં ગમે. એકદાદ જો મે પયહાવાળો બની જાય તે લોક માણે પાછે સલામ ઠોકત આવેને માં હેટ હેટ આખે. ઉલેં દૂહરાં બનવામાં મજા નાંય.”

શેહાઈ વાતમાં હા ભાડુંને શેહો આખે, “માં ભી પયહાવાળી હેટાડુંની બનુનાં ગમે.” કુરુંની જો માં કાંય માંગુનાં આખે તે ઉલાં બધાં માંગે.... ઉલાં બધાં માંગે આપે પોછાં એં પોહુંને, તાણે પોછાં એં પોહુંને ખાય તથભી ઘટે નાંય.

શેહો આખે, આપે તે પોહુંને જનાય. તે ખાલાં કુણ ? શેહો જરાક ખીજવાયને જહી આખે, “પયહા વે તે બધધાંવે.”

The old man said, “I would love to be rich. Once I have a lot of money, people will flock to me and treat me like a *seth*. There is no fun being anybody else.”

The old woman agreed and added, “Me too. I too would love to be a *sethani*. Oh, only if somebody grants me a wish! I would ask for everything... I would ask for so much wealth that it would last our children, grandchildren, and even their grandchildren. There would be no more need for anyone.”

The old man remarked, “But we have no children! So who would use it?” Irritated, the old man added, “Money can make anything possible.”

Meanwhile, a fairy passed by. She was shivering in the biting cold. Seeing the fire burning, she stopped by. The old couple invited her to warm herself. Soon enough, the fairy felt warm and cozy. Pleased with the couple, the fairy said, "Grandfather, I have three boons. You may ask for whatever you wish. I will grant you your wishes."

The old couple was extremely happy to hear this. They began to wonder what they should ask for. They thought and thought but could not think of anything.

Suddenly, the old woman said, "Oh, its been a year since we ate a vadu. So let me ask for one!"

She said to the fairy, "Oh fairy, please give me a vadu. I would like to eat a hot one in this chilly cold."

And lo! A vadu appeared before the old woman.

ઉલાંમાં તે તાં એક ધૂજેત ધૂજેત પરી આબ્ની. તોહેં ને તોહેયે તે પેલ્યે તાપુલાગ બહાયડી થોડેક વારમાં તે પરી બઢી વી ગોય. તોહો-તોહેયે પાર ખુશ વીને બોલ્ણી, બાલા, માણો પાહેંતીન વરદાને હોજેં. તુમાં જુ જોઈએ તીં માંગી લેયા.

તોહોને તોહી તે પરીઈ અરી વાત આયકીને ખુરા વી ગુવેં. આરી વચારમાં પડને કા અવે માંગવાં કા ? બેથાં કાંય યાદ આવતાં નાંય મેળે.

પુણ તોહેયે યાદ આવી ગુવાં. વડાં ખાદેલાંને એક વરીહ વી ગુવાં. વડાં ખાદનાં મન બો વે ! માઈ વડાં જ માંગું છે.

તોરી આખે, "બાઈ પરે, દેવનીજવેહ તે વડાં છે, ખાદેલાંને વરીહ વીનાં. આજ હુંયામાં બો ખાંવ કરાય તાય."

ફટ કરતાં એક વડાં તોહેયે આગાળ આજાર !

તોહો ખાખણી બળણી. માંયગાં માંયગા વડાં જ માંયગાં ? ને તીં ભી ઈણે હારું જ !
માણી તે કંય ગાડોત્રીજ નાંય, તોહ્યે તે અકેલનાં લિસાળ કધાં. પર્યે આગળ માણાં
તે નાક કાપી લાયખાં. તોહો મનમાં બબાડનો ને પસી બધી ખાખણી તોહ્યે પાર
કાઢતાં બોલ્નો. પરીબાઈ, દૂહરાં વરદાન માં ઢે, ઈ વડાં તોહીએ નાકાપાર વળગી જાય.

વડાં તે ફટ કતાં ઉડનાં ને તોહીએ નાકાપાર વીળગી ગુવાં. તોહ્યે નાકાપારથાં વડાં કાઢી
એયરાં. પુણ વડાં તે જાણે તોહીએ નાકાપાર દૂહરાં નાક ઉચ્ચેલાં વી તહાં વળગી ગુવાં.

તોહી ઝેંચાટી...ઝેંચાટી ભસ્તી, તોહીયાં નાક દુઃખી વળનાં, પુણ વડાં તે આયે તાનાં તાં જ.

તોહેં ખાખણેમાં વરદાન માંગી તે લેધાં. પુણ અવે ધાભરાયનો તોહો ઉઠનોને તોહીએ
નાકહીં વીળાગતેલાં વડાં ખેચું મત્તો. વડાં તે આયે તાનાં તાંજ !

The old man thought: "Oh how could she have been so stupid to ask for a vadu?! And so selfish, she asked only for one."

He showered his anger on his wife and then said to the fairy: "Oh fairy! Please grant the second wish to me. Let this vadu go and stick on this woman's nose."

And lo! The vadu flew and settled on the old woman's nose.

The old woman tried to remove the vadu from her nose but it would not budge. It had stuck on her nose for good! She pulled and pulled but the vadu would not move.

Now the old man too felt worried. He got up and pulled at the vadu. But it would not get unstuck from the woman's nose.

उल्लू तोही कंटावायने बोल्नी. “परीबाई माणे नाका परथां वडां पडी जाय.”

नाकापारथां वडां खरी पडनां ने परी देखाती बन वीनी पसी बेयजाणुं भान पडनां का... आपें भी गांडे ते कूलैक गांडे ! मांगुनां का अतां ने मांयगां का ?

पसी बेय जाणें आही पडने.

The old woman suddenly cried out, “Oh fairy, may this vadu fall from my nose!”

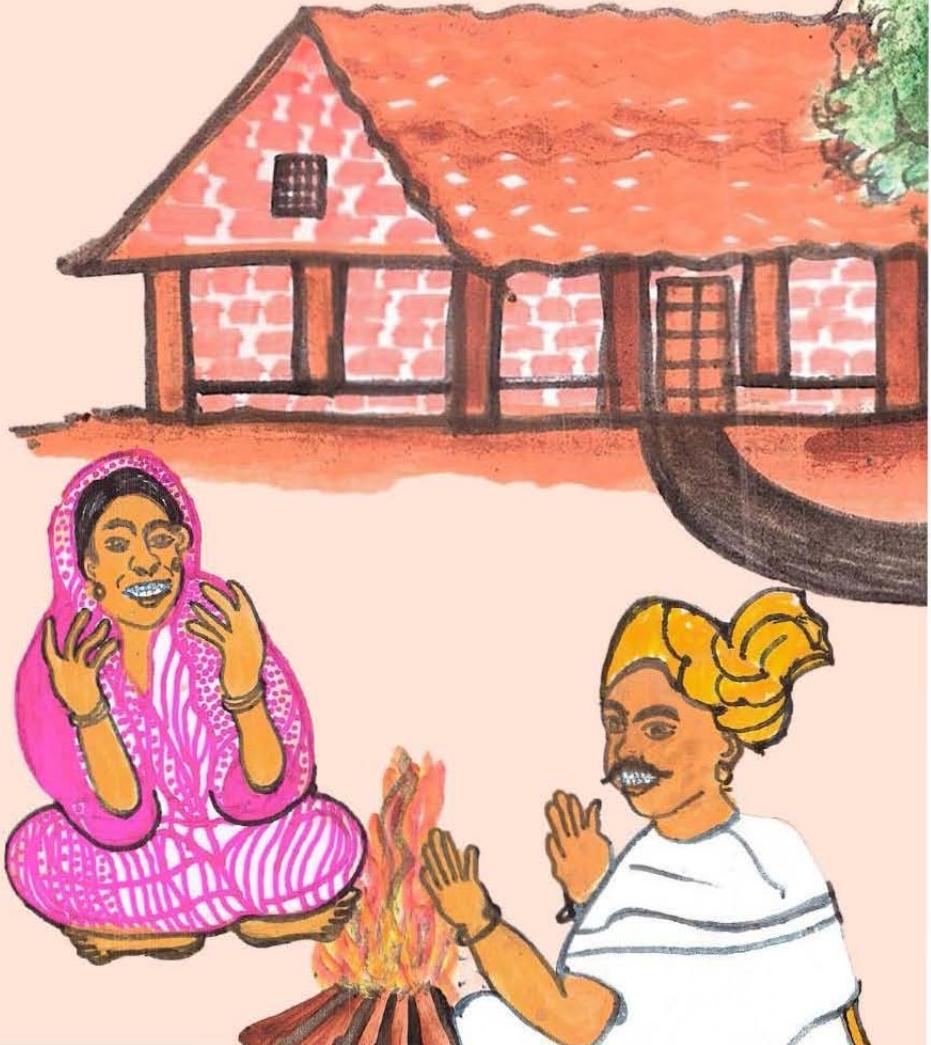
And lo! The vadu immediately disappeared from her nose. And so did the fairy!

The old couple realised that they had wasted their three wishes. Everything had happened the wrong way. They began to blame each other for the lost opportunity.

Then they said, “We are stupid, and so extremely stupid. We could have asked for so many things and what did we ask for...a vadu!?

They both burst out laughing at their own foolishness.

Story contributed by Arvind Patel
Illustration by Lalji Rathwa

Kunkna

The Kunkna Adivasis live in the Dang region of South Gujarat. Dang is a richly forested area and has a rich bird and animal life as well as medicinal plants. It is well-known for the hill station, Saputara. The Kunknas believe that their ancestors migrated to Dangs many centuries ago from the Sugana-Nashik-Khandesh belt. Before the colonial rule, Dang was an independent kingdom ruled by kings and Naiks. In 1842, the British signed a lease with them to gain access to the forest timber. The British then introduced in 1894, the Dang Darbar, to honour the local kings and give them their annual *salyana* or income. However, by then the kings had lost their autonomy over the regions and its resources.

The Kunknas have a rich oral tradition. Among their oral lore, the Kunkna *Ramayan* or *Ramkatha* is unique in its telling. The Kunkna version of the epic is strikingly different from the popular *Ramayan* stories. The characters who populate the Kunkna *Ramayan* are ordinary folks; there is nothing heroic about them. The narrative of the Kunkna *Ramkatha* is recited to the accompaniment of the music of the *thali* which is stuck with beeswax reed at the centre. The reciter sings and recites the *katha* to a drone from the reed that he plays with his fingers. All major festivals of the Kunknas as Holi, Naag Panchami and Dungardev Mavli (the Mountain Goddess), call for a *katha* recital. Kansari and Mavli are the two main Goddesses worshipped by the Kunknas. The harvest time is especially important when they perform a ritual and sing the narrative of Kansari—the Goddess of Grain.

Among their dance performances, the ‘*Thakrya*’ dance is very popular. The dance is performed after the rains and ends at Diwali. The Kunknas have several musical instruments as the *dhak*, *dera*, *thali* and *ghanghali*.

જુવાન હન કન્સરી

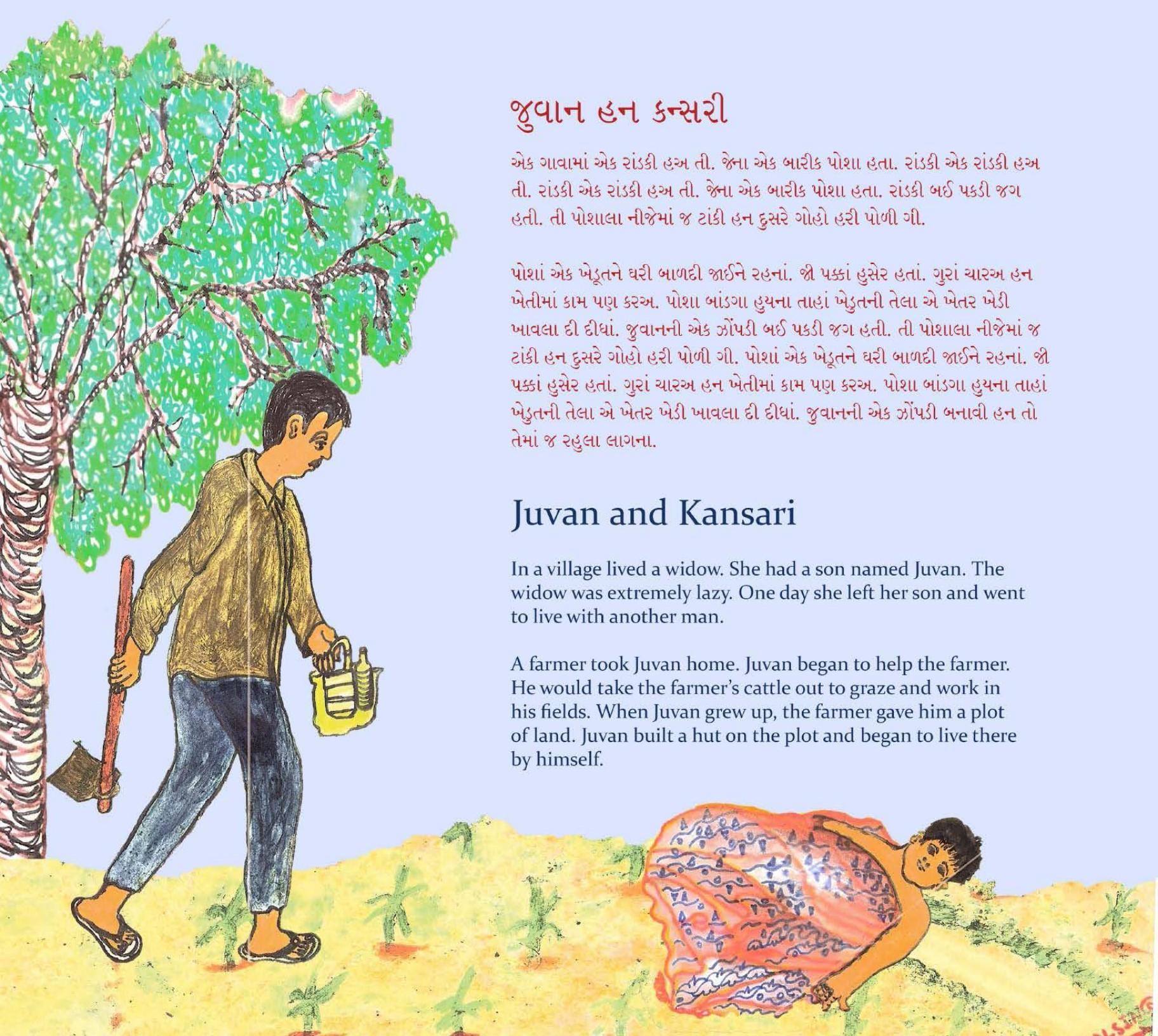
એક ગાવમાં એક રાંડકી હા તી. જેના એક બારીક પોશા હતા. રાંડકી એક રાંડકી હા તી. રાંડકી એક રાંડકી હા તી. જેના એક બારીક પોશા હતા. રાંડકી બઈ પકડી જગ હતી. તી પોશાલા નીજેમાં જ ટાંકી હન દુસરે ગોહો હરી પોળી ગી.

પોશાં એક ખેડૂતને ઘરી બાળદી જાઈને રહણાં. જી પકડાં હુસેર હતાં. ગુરાં ચારઅ હન બેતીમાં કામ પણ કરાય. પોશા બાંડગા હુયના તાઢાં ખેડૂતની તેલા એ બેતર ખેડી ખાવલા દી દીધાં. જુવાનની એક જોંપડી બઈ પકડી જગ હતી. તી પોશાલા નીજેમાં જ ટાંકી હન દુસરે ગોહો હરી પોળી ગી. પોશાં એક ખેડૂતને ઘરી બાળદી જાઈને રહણાં. જી પકડાં હુસેર હતાં. ગુરાં ચારઅ હન બેતીમાં કામ પણ કરાય. પોશા બાંડગા હુયના તાઢાં ખેડૂતની તેલા એ બેતર ખેડી ખાવલા દી દીધાં. જુવાનની એક જોંપડી બનાવી હન તો તેમાં જ રહુલા લાગના.

Juvan and Kansari

In a village lived a widow. She had a son named Juvan. The widow was extremely lazy. One day she left her son and went to live with another man.

A farmer took Juvan home. Juvan began to help the farmer. He would take the farmer's cattle out to graze and work in his fields. When Juvan grew up, the farmer gave him a plot of land. Juvan built a hut on the plot and began to live there by himself.

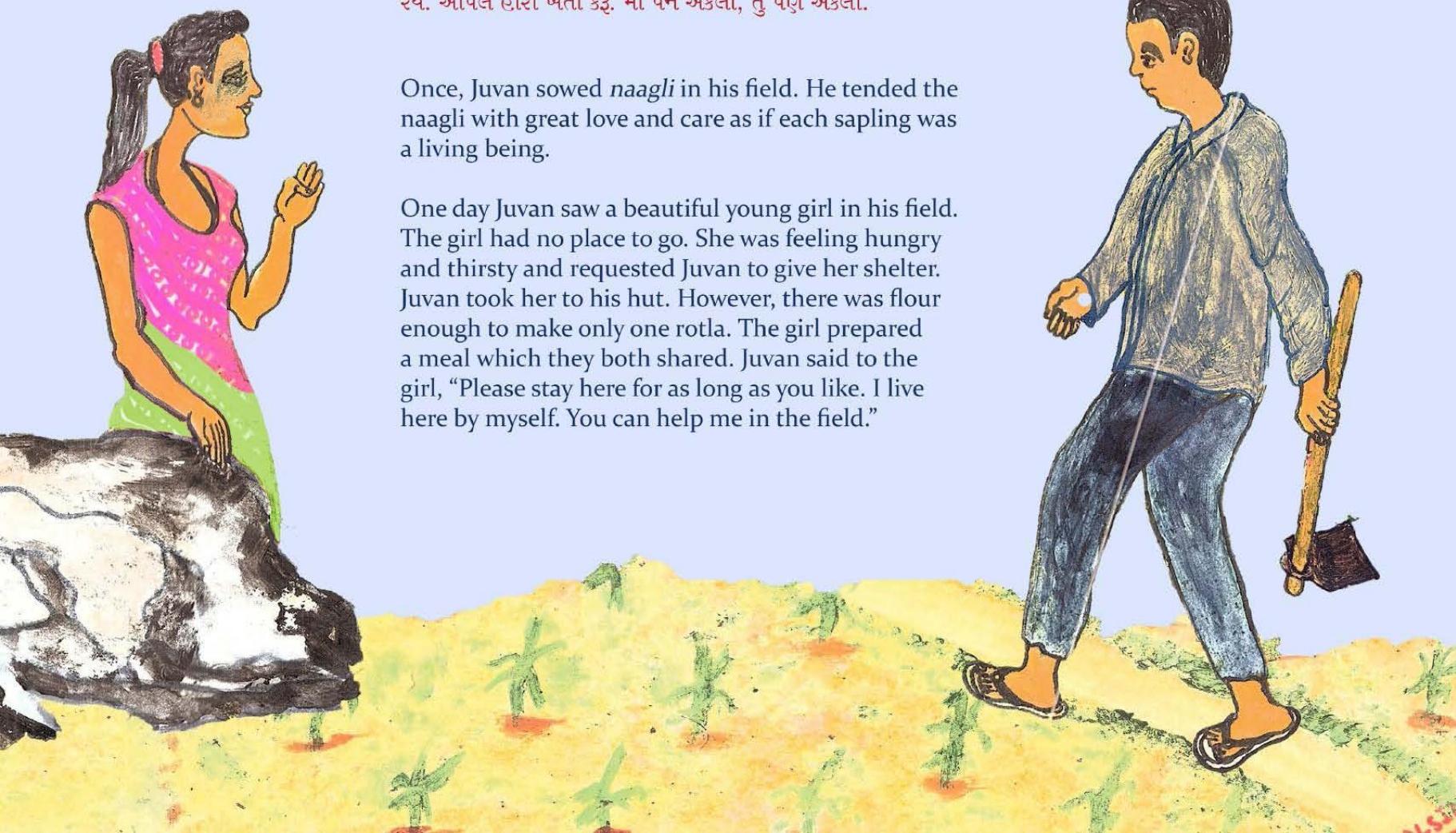

બેતરામં તેની નાગલી રોપી. નાગલીના એક એક ફાંટા તેને મન એક એક
માનુષ સારખા હતા ત. તો રોજ સકાળ ઉઠી બેતરામં જા હન કામ કરે કર્યા.

એક દિન એ જુવાન લા એક રૂપાળી બાંગડી એને બેતરામાં મીળની.
જુવાનલા એની સાંગાકા માલા તુને ઘરી લી જા. માલા ભુખ લાગની હી
હન તીસ પન લાગની હી. જુવાન તેલા લી હન ઘરી આના. ઘરમાં એક જ
ભાકર હુય તુલાં જ પીટ હતાં. જુવાન ભાકર બનાવુલાની તીથેરી કરી તાવ
ત બાંડગી સાંગઅ, લય માં ભાનસ બનાવાહાં તીની દોન ભાકરી બનવેત.
હન દોધાં પોટ ભરને ખાઈનાંત. જુવાનની તેલા આખાકાં તું રહુલા તુલાં
રય. આપલે હારી બેતી કરું. માં પન એકલા, તું પણ એકલી.

Once, Juvan sowed *naagli* in his field. He tended the *naagli* with great love and care as if each sapling was a living being.

One day Juvan saw a beautiful young girl in his field. The girl had no place to go. She was feeling hungry and thirsty and requested Juvan to give her shelter. Juvan took her to his hut. However, there was flour enough to make only one rotla. The girl prepared a meal which they both shared. Juvan said to the girl, "Please stay here for as long as you like. I live here by myself. You can help me in the field."

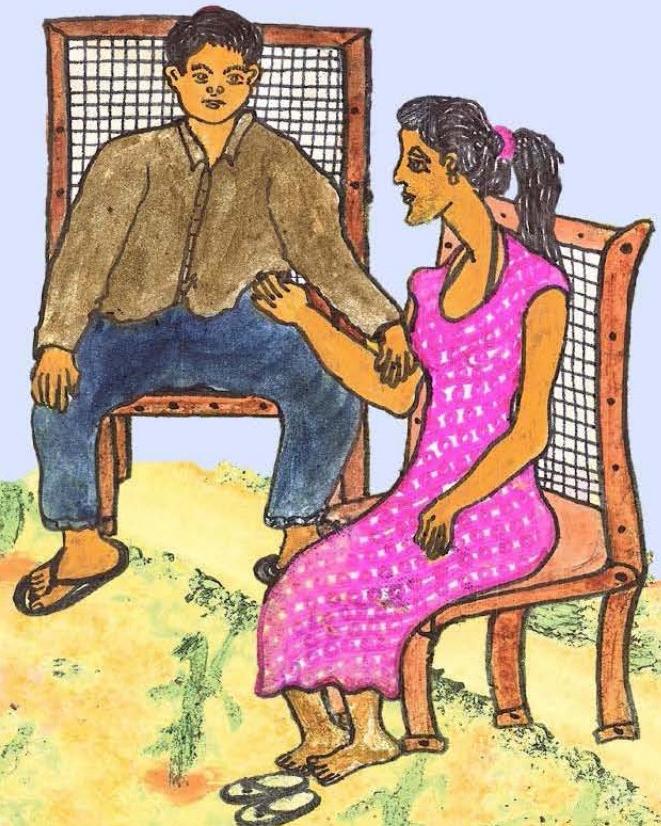

જુવાનની બાંડગીલા આજું ની શોદાં તું કુન આહાશા હન કહુન આનેલ આહાશા કાખ કરુલા આનેલ આહાશા. તેલા લાગીલ ત આખીલ, રહુલા તુલા દી રહીલ હન જાવલા તદ્વ જાલ. જુવાન એકદમ મર્યાદામાં રહીને તે બાંડગી હારી ગોટ કર્યા. બાંડગી પન જુવાનલા ખુબ જ ઈજાત હે.

દોધાં પક્કી મહેનત કરત. એહેને ખેતરમાં નાગલી ખુબ જ પીડની. ગેલી બધી પીડની કા લોક જુવાનલા અનાજવાળા માતેલ માનુષ માનુલા લાગનાત. લોક દોધેની પક્કી ઈજાત કરત. જુવાનની ગોટ તેને આઈસના કાને ગી. આતાં તી ડેશી હુઠ ગીયેલ હતી. ડેશીને કાની ઈ ગોટ પન ગી કા પોશા હારી એક જુવાન બાંડગી પણ રથહ. જુવાનીના રનગા આતાં પુરા હુઠ ગીયેલ હન જે હારી પાણી છુટનેલ તે માનુષની એલા તંગાડી કાહડાં. લેહુકશ ખાલ એવલા માટે ડેશી લા જરા પણ શરમ કા સંકોચ ની લાગના.

Juvan never asked the girl who she was and where she had come from. He believed that the girl would share her past with him at an appropriate time. Juvan kept his distance from her and the girl in turn, treated him with great respect.

Together, Juvan and the girl worked very hard in their field. That year they had a very rich harvest of naagli. Juvan became very prosperous. The news of his prosperity soon reached his mother. She learnt that a young girl was living with her son. Juvan's mother had been forsaken by the man she had gone to live with. She was all by herself and alone. So she decided to return to her son's home. She felt no shame or hesitation in doing so.

ਹਨ ਜੁਵਾਨ ਖੇਤਰਮਾਂ ਗੀਥੇਲ ਹਤਾ। ਹਨ ਬਾਂਡਗੀ ਭਾਨਸ ਬਨਾਵਹਾਅਤੀ।
ਤੇਥੀ ਧਰਮਾਂ ਆਨੀ। ਬਾਂਡਗੀਲਾ ਸ਼ੋਦਾਂ ਕਾ ਮਾਨੇ ਪੋਸ਼ਾਨਾਂ ਭਰੇਲ ਧਰ
ਲੇਈਹਨ ਤੁਂ ਅਫ਼ਅ ਭਰਾਈ ਬੀਸਨੇਲ ਆਹਾਸਾ ਕਾ ? ਤੁਂ ਕੁਨ ਆਹਾਸਾ ?

ਸਬੰਧ ਵਗਰ ਮਾਨੇ ਪੋਸ਼ਾ ਹਾਰੀ ਕਾਹਾ ਰਹਅ ਹਥ ? ਚਾਲ ਧਰਨੇ ਬਾਂਡਗੀ
ਭਾਨਸ ਬਨਾਵਹਾਅਤੀ। ਤੇਥੀ ਧਰਮਾਂ ਆਨੀ। ਬਾਂਡਗੀਲਾ ਸ਼ੋਦਾਂ ਕਾ ਮਾਨੇ
ਪੋਸ਼ਾਨਾਂ ਭਰੇਲ ਧਰ ਲੇਈਹਨ ਤੁਂ ਅਫ਼ਅ ਭਰਾਈ ਬੀਸਨੇਲ ਆਹਾਸਾ ਕਾ ?
ਤੁਂ ਕੁਨ ਆਹਾਸਾ ? ਸਬੰਧ ਵਗਰ ਮਾਨੇ ਪੋਸ਼ਾ ਹਾਰੀ ਕਾਹਾ ਰਹਅ ਹਥ ?
ਚਾਲ ਧਰਨੇ ਬਾਡੇਰ ਨੀਘ.. ਬਾਂਡਗੀ ਸਾਂਗ, ਮਾਂ ਭਰੇਲ ਧਰ ਲੇਈ ਹਨ ਨੀ
ਆਨੇਲ ਮੀਲਾ। ਮਈ ਤ ਮਹੇਨਤ ਕੰਨੀਨੇ ਤੁਨੇ ਪੋਸ਼ਾਲਾ ਅਨਾਜਵਾਣਾ।
ਭਨਾਵੇਲ ਆਹਾ। ਭਰੇਲ ਧਰ ਲੇਈ ਹਨ ਤਥ। ਤੁਂ ਆਨੀਸਾ। ਨਾਫ਼ਾਨ ਪੋਸ਼ਾਲਾ
ਨੀਝੇਮਾਂ ਥਵੀਨੇ ਪੋਥੀ ਛੁਟਨਾਰੀ ਤੁਲਾ ਤੁਨਾ ਪੋਸ਼ਾ ਆਤਾਂ ਆਫ਼ਵ ਆਨਾ।

ਤੇਥੀਨੀ ਚੁਲਾ ਮਾਸੁਨ ਭੀਤੁਕ ਕਾਹਡੀ ਹਨ ਬਾਂਡਗੀਨੇ ਮੌਹਾਵਰ ਰਾਮ ਥੇਵਾ。
ਬਾਂਡਗੀਨਾ ਬਾਲ ਪਨ ਬਣੀ ਗੇਤ। ਬਾਂਡਗੀ ਰਡਤ ਰਡਤ ਸਾਂਗਅ, ਕਾ ਤੁਨਾ
ਪੋਸ਼ਾਧੀਲ ਹਨ ਮਾਲਾ ਗਵਰੀਲ ਤ ਤੇਲਾ ਸਾਂਗਯੋਕਾ ਮਾਂ ਖੇਤਰਮਾਂ ਆਹਿਂਵ।

When Juvan's mother reached his hut, Juvan had gone to the field. The young girl was alone at home, cooking. Juvan's mother taunted her, "You have come to live here as you found my son's home full of grains. Where have you come from? How can you live with my son when you have no relation with him?"

The girl replied, "There was no grain in the house when I arrived. I have worked hard to make your son prosperous. It is you who have been drawn here by a home full of grains. You forsook your son while he was asleep! What makes you remember him now?"

Juvan's mother felt offended. She picked a piece of burning firewood from the hearth and hurled it at the girl. The wood charred the girl's hair and face. Weeping with pain, the girl rushed out. As she left she said to Juvan's mother, "If your son asks for me, please tell him that I have gone to the field."

બાંડગી ગી હન જુવાન આના. ધરમાં ભાંડગીને બદલે આઈસલા દેખાં. આયા, તી કેવ ગઈ ? તેશ્વરી સાંગ કા ખેતરમાં ગીહી. જુવાન નાગલીને ખેતરમાં ધાવણા.

દુર હુન જ દેખાં તથા, નાગલીનાં ખેતર બળઅતા. ધાવણત જાઈને જુવાનની બાંડગીકા બળતે ખેતરમાં દેખાં. જુવાન બાંડગી ખાલ ગે. બાંડગી ઉખુડ બીસનેલ હતી. તેને માંડીવર તેની ડેકી હતી. બાળ બજી ગીયેલ હતાત.

When Juvan returned home, the young girl was nowhere to be seen. Instead, he found his mother at home. He asked his mother, "Where is she?" The old woman said that the girl had gone to the field. Juvan rushed out.

From afar, he saw that the naagli field was burning. When he reached the farm he saw the girl in the centre of the field, sitting with her head between her legs. Juvan saw that her hair was burnt.

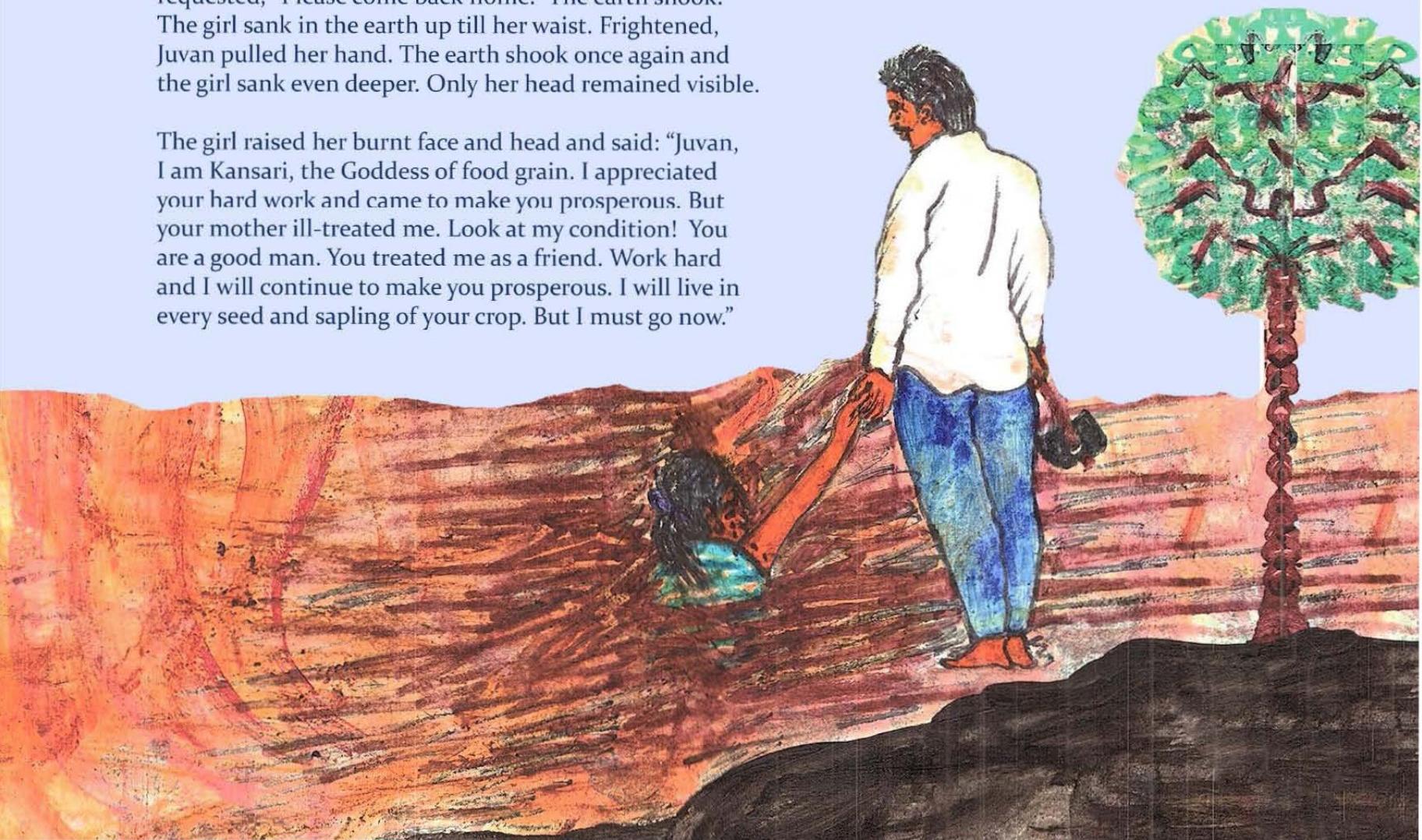

જુવાનની બાંંગીના પહેલી જ વખત હાથ ધરા. ચાલ વ ઘરી. તાંવ ત ઘરતી હીલની. બાંંગી કમરા જુલી જમીનમાં
ઉતરી ગી. જુવાનની જોરથી હાથ ખેંચા. ઘરતી પાછી હીલની હન બાંંગીની ટેકી જ બાહેર રખની.

બાંંગીની ટેકી ઉચ્ચલીને બળેલ મું દાખવાં. જુવાન માં તુની મહેનત હેરીહન તુલા બરકત દેવલા આનેલ હતી. પણ તુને
જગ આઈસની માની હ દશા કી. જુવાન તું બેસ માનુષ આહાશ. આપલે એખલાં રહણતાંવ તરી તુને મનમાં વિકાર
ની હતા. આયક જુવાન, માં કન્સરી આણાંવ, અનાજની દેવી કન્સરી. તું તુના સ્વભાવ જાળવી હન હાથમાં લાકડી રાખી
મહેનત કરજો. માં તુલા બરકત દેતી રહીન. તુને ખેતરને ઢરેક છોડમાં માં રહીન.

Juvan went to the girl. He gently held her hand and requested, "Please come back home." The earth shook. The girl sank in the earth up till her waist. Frightened, Juvan pulled her hand. The earth shook once again and the girl sank even deeper. Only her head remained visible.

The girl raised her burnt face and head and said: "Juvan, I am Kansari, the Goddess of food grain. I appreciated your hard work and came to make you prosperous. But your mother ill-treated me. Look at my condition! You are a good man. You treated me as a friend. Work hard and I will continue to make you prosperous. I will live in every seed and sapling of your crop. But I must go now."

જુવાનની ફીરી હાથ ખેંચા હન કન્સરી ઘરતીમાં સમાઈજ ગી.

Juvan tried to pull her up again. And Goddess Kansari sank into the Earth. Juvan had to return home alone.

Story contributed by Dahyabhai Vadhu

Illustration by Lalji Rathwa

ખેડે હન હજામ

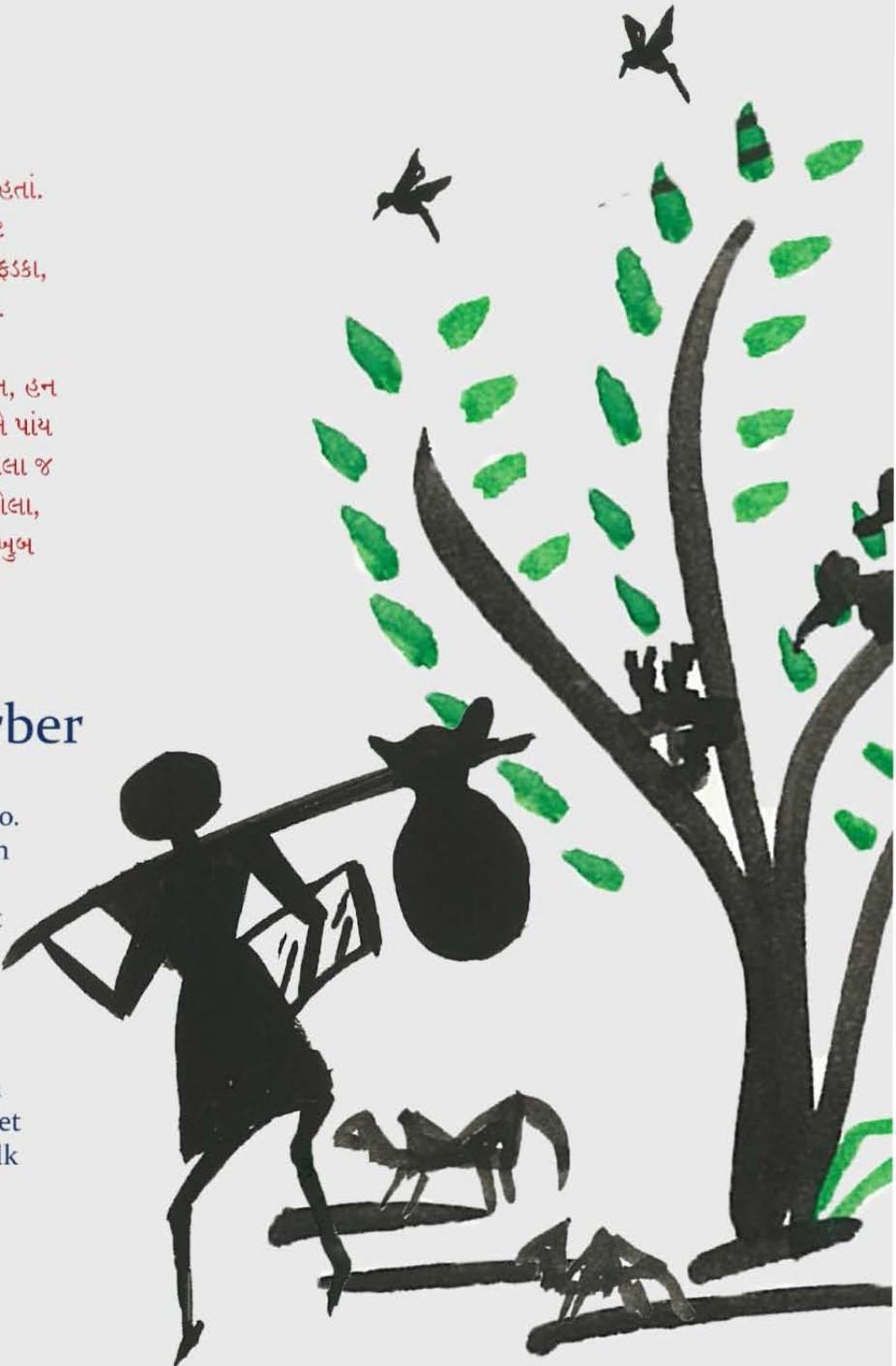
એક ગાંધમાં એક ગરીબ હજામ રહતાં. એના નાંવ ભગલા હજામ હતાં. બાસીક ગાવામાં અલા વધારે કામ ની જડઅતાં. શુંબુરને ગાવામાં હાટ ભરાયતાત. ભગલા હજામ તે હાટામાં જા. કાપડના એક ચીરાયનેલ ફડકા, એક આરસી, એક કાતર હન એક અખા લી હન ભગલા હાટામાં જા.

હાટામાંસુન પોટ પુરતાં દંદવી લીયાન. ગાંધા ડોગરામા આનેલ હતાંત, હન તેમાં પદકા જંગલ હતાં. એક ગાંધહુને દુસરે ગાંધામાં જાવલા ડોગરાને પાંય વાઠી જ જવાં પડઅતાં. કોઈ દિ સંગાથ જડઅત, તથા, કોઈ દિ ઓખલા જ જવાં પડાન. પોટ સાઈ વેઠ કરવાં જ પડાન. જંગલમાં ખેડે, ભાલુ, કોલા, હેંસે છસાં જનાવરાં પણ રહતાંતાં. એ બધામાં ભગલાલા ખેના ખુબ ભેવ લાગાન.

The Leopard and the Barber

There once lived a poor barber by the name Bhaglo. Since he was a barber by profession, he was known as Bhaglo Hajam. Bhaglo lived in a small village and could earn very little. So Bhaglo began to visit nearby villages on the days of the weekly *haat*. He would carry with him a small piece of cloth, a mirror, scissors and a razor in his bag.

Bhaglo had to walk through dense forests to reach the other villages. On occasions Bhaglo would meet a fellow traveller; on other occasions he would walk alone. In the forests lived leopards, foxes and hyenas. Bhaglo would feel scared while passing through the forests, particularly of the leopard.

એક દિ, એલા કોઈ સંગાથ ની જડઅના. હાટામાં જાત જ ફર્દે મીળત, હન ત જ ખાવલા જડઅ તીસાં હતાં. ભગલા ગાભરાયત ગાભરાયત એખલા જ હાટામાં જાવલા નીધાના. ભગવાનાનાં નાંવ લેત દેત ભગલા લેગ લેગ ચાલઅતા. વાટઅલા કોઈ જ ની હતાં. સાળવા, સાંકઅઠાં, ચાહુપોકળ, જુસાં લીલકાના કંહકાશ બેવ લાગઅ તીસા યેહેતા.

ભગલા હજામની હામે એક મોડા ખેડ થી હન ઉભા રહી ગે. ભગલા ઉલા બધા ગાભરાયજ ગે કા, એની બોલતી જ બંધ હુઈ ગી. ભગલાલા ત ઈસાં જ હુયનાં કા આતાં જ ખેડ એલા ખાઈ જાલ. આતાં બચુલાના કોઈ જ રસ્તાની મીળાં ઈસાં ઈચારીને ભગલાની આઠવ યેત તુલે ભગવાનાનાં નાવાં લી લીધાંત. હજામલા એની આરસી યાદ આની. છેણી વાર મું દેરી લેવલા આરસી કાહડી હન એલા જબરજસ્ત ઈચાર આના.

One day, Bhaglo set out alone on his journey. Chanting God's name, he trudged fearfully along the lonely path. The chirping of the birds as *kabar*, sparrow, crow and *chatu pokar* would break now and then the deadly silence of the forest.

Suddenly, a ferocious leopard sprang from among the bushes. Bhaglo froze, his voice stuck in his throat. Frightened, he began to perspire. Certain that the leopard would eat him alive, Bhaglo began to chant God's name. He suddenly had the desire to have a last look at himself and remembered the mirror in his bag. As Bhaglo took out the mirror, a brilliant idea struck him.

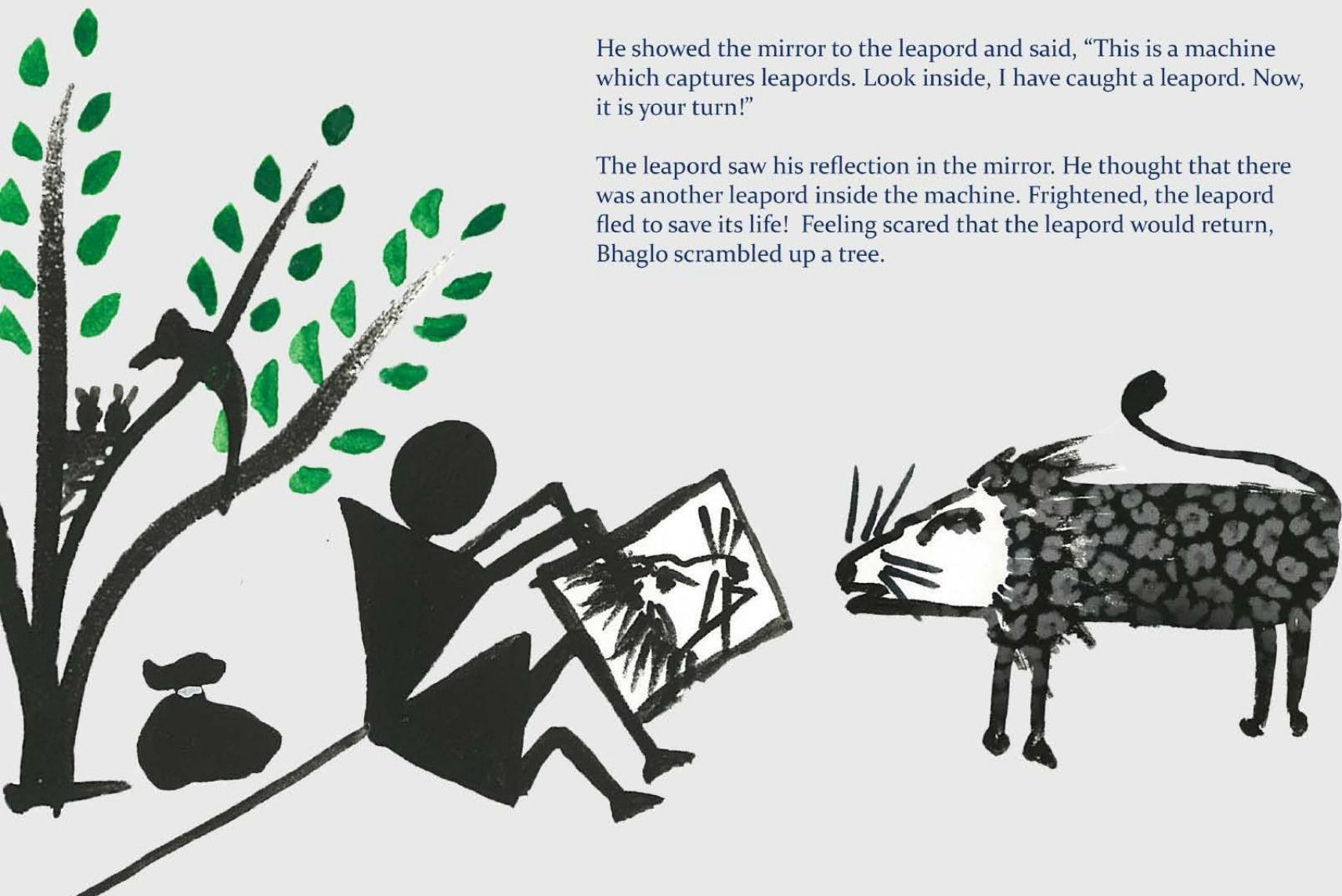

ભરસી ખેણે સામેજ ધરી દેવદે. ભગલાની ખેણી સામે આરસી ધરી હન બોલનાઃ ખે ધરુલાનાં
થી મશીન આહા. મજાર હેર, તુને જુસે ખે લા મંદ્ય આતાં જ ધરેલ આહા ઉભા રય.

ખેણી આરસીમાં હેરાં ત મજાર એક ખે દીસના. ખે ઉભી સમેટી કરીને પોળના. ધાભરાયનેલ
હજામ પણ એક ઝડાવર ચહુડી ગે.

He showed the mirror to the leopard and said, "This is a machine which captures leapords. Look inside, I have caught a leapord. Now, it is your turn!"

The leapord saw his reflection in the mirror. He thought that there was another leapord inside the machine. Frightened, the leapord fled to save its life! Feeling scared that the leapord would return, Bhaglo scrambled up a tree.

ખે પાટીલ ખે ને સુંબુર જાઈને ઉભા રહના. પાટીલ ખેલા તેની સાંગાકા એક માનુસ ખે ધરુલાંના ખતરનાક યંત્ર લી હન વનમાં આનેલ આહા. તો માનુષ ખેલા ધરી હન તેમાં કોઈ દેહ. માં એક ખેલા તેમાં હેરીહન આના. સપલે વનવર મોઢા ભેવ આહા.

પાટીલ ખે પણ ઘાલરાયજુ ગે. વનના ખે હસી સલામતીની એની જવાબદારી હતી. એની ઈચ્છારૂલા માંડા.

પાટીલ ડેડારાયના. વનના બધાજ ખે પાટીલને સુંબુર થી હન ગોળા હુઈનાત. પાટીલ બધાલા લી હન હજામ ચહેરેલ તે જાડાખાલી આનાત. તેહની સભા ભરની. બધા જ ખે ડેડારી ડેડારીને હજામલા ખાઈ જવલાની ગોટ કરુલા લાગનાત.

The leopard went and shared all that had happened with the chief of leapards: "A man has come with a dangerous device. He has captured and imprisoned a leopard inside the machine. I have seen him with my own eyes. A great calamity is upon us!"

The chief of leapards began to tremble. The safety of his clan was his responsibility. He wondered what to do.

The chief leopard roared loudly. All the leapards in the forest were alerted of a looming danger. They rushed to meet their chief. The chief leopard shared his anxiety, "There is a human being who has come to our forest to capture leapards. If we do not take action then he will soon take in all of us."

All the leapards went to the spot where the leopard had met Bhaglo Hajam. The chief leopard called a meeting below a tree. This was the same tree which Bhaglo Hajam had climbed.

હજામલા લાગનાં કા આતાં માને બચુલાની કોઈ જ બારી ની મીળા. છેલ્લી વખત આરસીમાં મું હેરુલા તેની આરસી કાહડી પણ તુલેમાં હજામ જાડા વરદુન ખાલાં પડી ગે.

હજામ સીધા જ પાટીલ ખડે ખાલ પડના. બધા કરતાં પીહીલા પાટીલવા જ ધરીન. ઈસાં આખિને આરસી પાટીલની સામે ધરી વાભરાયનેલ પાટીલ ઉભી સમેટી કરીને પોળના. બધાજ ખડે પાટીલને પાઈમાગ પોળનાત.

હજામની પણ ધાંવ છોડી હન ગાંવામાં પાછા થી ગે.

The leopards decided to kill Bhaglo. Bhaglo knew his end was near. Once again, he took out the mirror to have a last look at himself. Trembling with fear, Bhaglo lost balance and fell upon the chief of leapards! At the very moment, he was struck by an idea.

Bhaglo stood up and declared, "Your chief will be the first whom I will capture in this machine". He held the mirror before the chief leopard. The chief leopard saw his image in the mirror. Struck by fear, he was the first to flee. What could the other leapards do without their king? They dashed behind him.

Bhaglo Hajam too saw his chance and fled in the direction of the next village.

Story Contributed by Dahyabhai Vadhu
Illustration by Mahendra Gamit

કન્સરી

કર્તુકીદેવ નાંવના એક રાજા, ધરતી વરલા પોઈલા રાજા. રાણીનાં નાંવ રાજમાતા. એહની પોશી કન્સરી.

કન્સરી જનમનેલ તાણાં ધરતી વર પાવસાળા હતા. ધરતીવર પેલ અનાજના દાણા ઉગ્ગી નીંઘલાય. ઉલેખેનાં નાંવ કન્સરી થવેલ. બાલ કન્સરીલા તુ ધુણ ગમઅ, કંકરા ગમત, બેતર ગમઅ. બેતરામાં કામ કરુલા ગમઅ.

કન્સરીલા ખેળુલા આઈસની ટોકરાની સંગી સુરૂપલી (સુપ) હન સીસવાનાં જંગી મુશળ બનાવી હોપાં. કન્સરી સંગી સુરૂપલી અને જંગી મુશળ લઈને ધુળમાં રમવા નીકળી પડતી. કન્સરી ઉખળ બનાવી હન ધુળ કંડાય. કંકરામાં ખેળઅ. કંકરા કંકરા તાંદુળ બન ઈસાં આખતાં જ કંકરા તાંદુળ હુઠ જાત. ધુળ ધુળ પીટ પલી (સુપ) હન સીસવાનાં જંગી મુશળ બનાવી હોપાં. કન્સરી સંગી સુરૂપલી અને જંગી મુશળ લઈને ધુળમાં રમવા નીકળી પડતી. કન્સરી ઉખળ બનાવી હન ધુળ કંડાય. કંકરામાં ખેળઅ. કંકરા કંકરા તાંદુળ બન ઈસાં આખતાં જ કંકરા તાંદુળ હુઠ જાત. ધુળ ધુળ પીટ બન ઈસાં આખતાં જ ધુળનાં પીટ હુઠજા. માગુલ કન્સરી ધુળને ભાકરી હન કંકરાની કોઢી રાંધઅ. બધે સુરી સૂરી વાસ એવલા લાગઅ.

Kansari

Kartuki was the first king on earth. Rajmata was his queen. They had a daughter named Kansari.

When Kansari was born, the earth had rains for the first time. New saplings sprouted, making the land green.

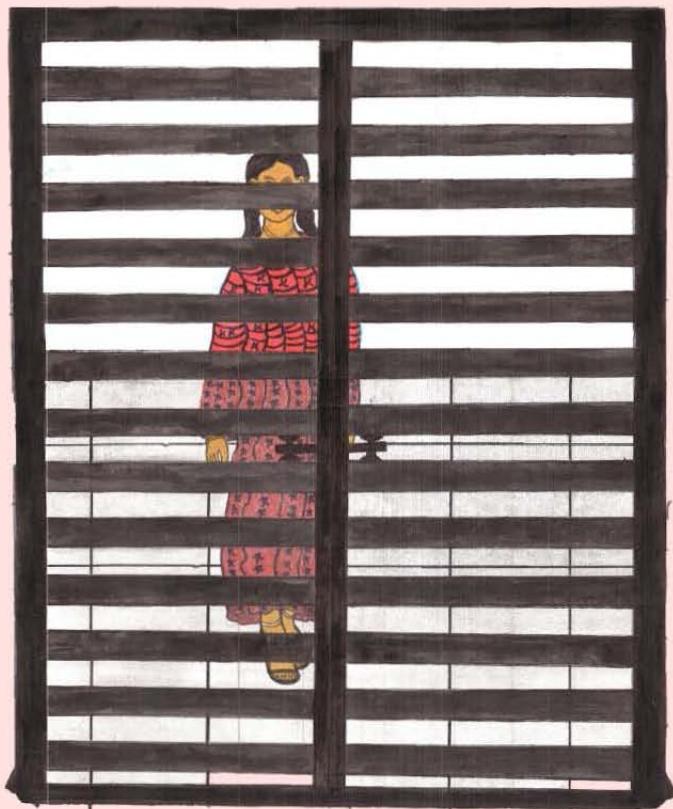
Kansari was fond of dust and pebbles. She loved to be in the fields. Rajmata made for her a wooden pestle of seesam and a winnowing fan to play with. Kansari would take these to the fields. There she would ground the small stones and pebbles with the pestle and turn them into dust. Then Kansari would ask the pebbles to turn into grains and the dust to become dough. Kansari would use these to prepare a meal of rotlo and rice. The aroma of her cooking would fill the air.

એક દિ કન્સરીની કંકરાઈની કોઢી હન ધૂળને ભાડરી બનવેત. રાજમાતા દેરે કરા. રાજમાતા કન્સરીલા નમી પડની. તું માનો આઈશ. ચમત્કારી બાળાની રાજમાતાની કાળજી રાખુલા માંડી. વાદળ કઠી સુરેલા દપાડી નીં શકા. કન્સરીના ચમત્કારની ગોટ બધાલા ખબર પડી ગી. ગોટ દારકામાં પન ગી. ટેવાં સાંગત ઈસી પોશી ત દેવ દરબારમાં જ રહવાં જોઈજા.

One day Kansari stayed back at home to play. She turned the pebbles into grains of rice and put these on the fire to cook. The queen mother mother was close by. She was amazed to see her daughter's antics. She bowed to her, "Kansari, how can I be your mother? I hold you to be my mother." From then on, the queen mother began to take special care of her miraculous daughter. But just as the clouds cannot hide the sun, Kansari's feats could not be kept a secret. Word about her miracles spread far and wide.

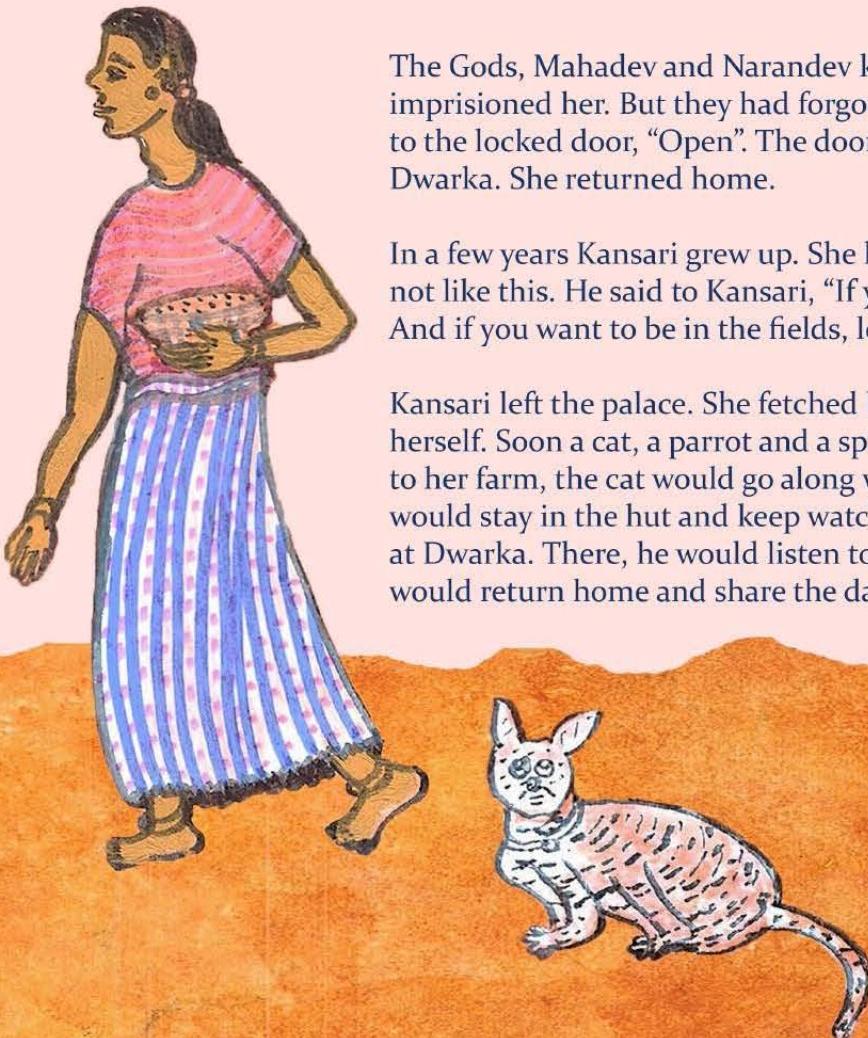
Very soon the Gods in Dwarka heard about Kansari. The Gods said: "Miraculous persons have a place only in the abode of Gods." So they decided to bring Kansari to Dwarka.

મહાદેવ હન નારણદેવ કન્સરી લા લી પોળનાત હન દારકામાં કેદ કે કન્સરીની દારલા સાંગાં દાર દાર ખુલી જા. તથા, દાર ખુલી ગે. કન્સરી ધર્યો પાઈ આની.

કન્સરી મોડી વાહાઠની. એલા ખેતરામં કામ કરુણા ખુબ ગમઅ. રાજા કર્તુકી દેવલા ઈ ની ગમઅ. રાજાની કન્સરી આખી દીધાં. રાજમહાલમાં રહુલા હવીશ ત ખેતી છોડ, ખેતી કરરુલા હવીશ ત રાજમહલ છોડ.

કન્સરીન રાજમહાલ છોડા. વનમાં જાઈની વાયસીક જોંપડી બનાવીને રયુલા લાગની. કન્સરી હારી એક બીલાડી, એક પોપટ, એક સીતોડા ચી હન રષ્ટલા લાગનાત. કન્સરી કામ કરુલા જા તાહાં બીલોડી પન હારી જ જા. કન ખેતરા માંસલા ઉંદરાં ધરી ખા. શીતોડા ધરી જ રહ. પોપટ દેવ દરબારમાંસલી ગોટ આયડી યે હન રાતનાં બધાં ગોડી લાવત.

The Gods, Mahadev and Narandev kidnapped Kansari. They brought her to Dwarka and imprisoned her. But they had forgotten that Kansari could perform miracles. She said to the locked door, "Open". The door opened and Kansari made good her escape from Dwarka. She returned home.

In a few years Kansari grew up. She loved to tend the fields. Her father, King Kartuki did not like this. He said to Kansari, "If you wish to live in this royal palace, forsake the fields. And if you want to be in the fields, leave the palace."

Kansari left the palace. She fetched bamboo from the forest and built a small hut for herself. Soon a cat, a parrot and a spider came to live with her. When Kansari would walk to her farm, the cat would go along with her, playing hide and seek on the way. The spider would stay in the hut and keep watch. The parrot would fly to the royal court of the Gods at Dwarka. There, he would listen to the discussions of the Gods. At night, the four friends would return home and share the day's happenings.

ਕਨਸਰੀ ਘੇਤੀਮਾਂ ਹੁਰੀ ਜਾ ਤੇ ਸਾਡੀ ਫੇਵਾਂ ਰਮਤ ਰਮੁਲਾ ਲਾਗਨਾਂਤ. ਫੇਵਫਰਬਾਰਮਾਂ
ਨਕੀ ਕੇ ਕਾ ਏ ਵਰੀਖ ਖੁਭ ਜ ਪਾਨੀ ਵਰਸਵੁੰ ਹਨ ਕਨਸਰੀਨਾ ਪੀਕ ਕੁਈ ਜਾ ਤੀਸਾਂ
ਕੁਝੁ. ਥੀ ਗੋਟ ਪੋਪਟ ਆਖਦੀ ਆਨਾ. ਨੇ ਕਨਸਰੀਲਾ ਸਾਂਗੀ. ਕਨਸਰੀ ਸਾਂਗਅ ਕਾਈ
ਨੀਈ ਆਪਲੇ ਬੇਤੀ ਵਰ ਘੇਤੀ ਕੁਝੁ. ਯੋਕਾਂ ਸਾਂਗਤ, ਰਾਜਮਹਾਲਮਾਂ ਰਹਨਾਰੀ
ਘੇਤੀਨਾਂ ਕਾਮ ਕਥ ਜਾਣਾ?

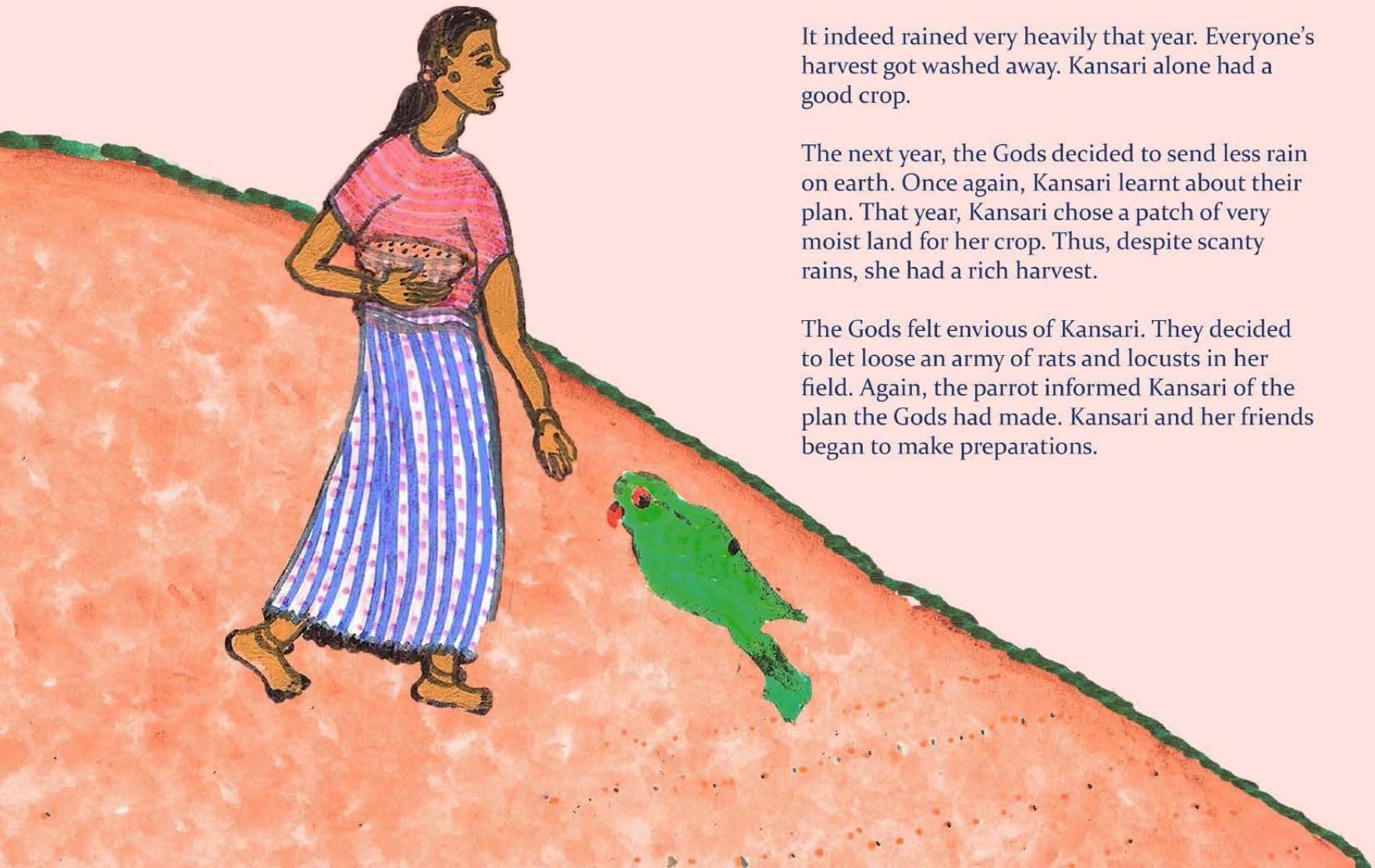
Kansari had left her palace as she loved to do farming. The Gods felt that as a princess, she should do as her father wished. They decided to bring Kansari's downfall.

That year, the Gods decided to shower torrential rains on earth. They thought that when Kansari's crop would be destroyed, she would realise that she had failed and return to her parents. However, the parrot returned home and told all this to Kansari. Kansari said, "We need not worry." That year, Kansari selected a sloping surface of land for cultivation. The people around her said, "She is a royal child! How will she carry out farming?" But Kansari was not deterred.

તે વરીષ ખુબ જ પાઉસ પડના. લોકાની એતી કુંઈ ગી. પણ કન્સરી
ના પીક બેસ પીકના.

હુસરે વરીષ દેવલોકથી વસા પાણી વરસવુલા નક્કી કે. પોપટની
બાતમીથી કન્સરીની છવટ જાગા વર એતી કઈ. હુસરાના પીક પીકના
જ નીઈં. કન્સરીના પીક બુઝુ બેસ પીકના. દેવાં પણ રગ કરુલા
મંડનાંત. દેવ દ્વારાં નક્કી. કે કા કન્સરીને પીકામાં ઉદ્ધરાં હન તીડાં
પાડું. પોપટની બાતમી પ્રમાણે કન્સરીન તૈયાર કરુલા માંડી.

It indeed rained very heavily that year. Everyone's harvest got washed away. Kansari alone had a good crop.

The next year, the Gods decided to send less rain on earth. Once again, Kansari learnt about their plan. That year, Kansari chose a patch of very moist land for her crop. Thus, despite scanty rains, she had a rich harvest.

The Gods felt envious of Kansari. They decided to let loose an army of rats and locusts in her field. Again, the parrot informed Kansari of the plan the Gods had made. Kansari and her friends began to make preparations.

બીલાડી સાંગઅ, માં આતાં જ ખેતરામં જાડાં આમું બધાં ઉદરાં
ખાઈ જાવ.

સતુડ સાગઅ. માં આતાં જ બધા સતુડ લી હન જાડાં હન કન્સામાં
જાળાં ગુંધી દેહેં કીને તીડની તાકાત આહા કા કન્સાં ખાઈ શકાં ?

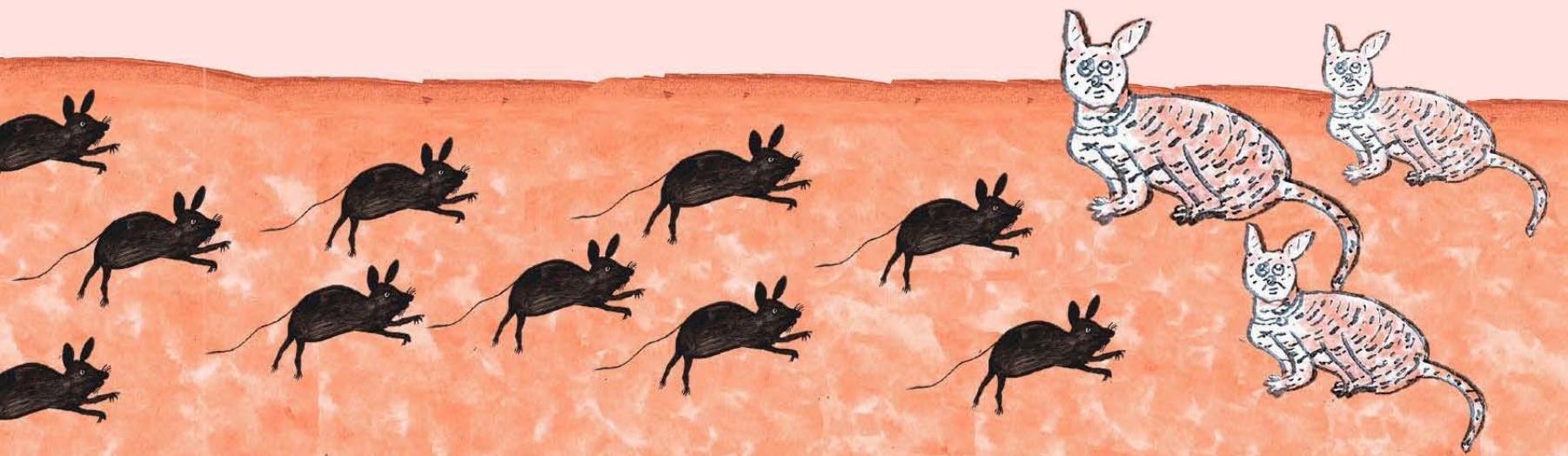
ઉદરાંનાં ટોળાં આનાંત. બીલાડે તૈયાર જ હતેત. ઉદરાં પોળુલા
મંનાંત. બીલાડે તેહલા ધરી ધરીને ખાવલા મંડનેત. માગુન
તીડાં આનાંત. સતુડની જાળાં બાંધી દીધેલ ઉલે તીડાં કાંધી કરી
ની શકનાંત. કન્સરીના પીક પચ્છી ગે.

The cat said, "My flock will kill the rats."

The spider said, "I will immediately take my community to the field. We will weave our webs over the crop. Then the locusts will not be able to touch the harvest."

Kansari's army got ready. The rats came in huge numbers. The cats were waiting to launch their attack. The rats began to run helter-skelter. They soon got tired and fled. The cats took care of those who could not make good their escape.

Next, a cloud of locusts descended on Kansari's field. But they too could do no harm. The naagli was protected by the nets knitted by the spiders. The plan of the Gods had failed as once again, Kansari had saved her harvest.

દોન વરીષ હુન દુકાણ જસી સ્થિતિ હતી. ખાવલા અનાજ હન પેવલા
પાની પણ ની જડાતાં. એવે વખતે કન્સરી લોકાને મદદમાં આની.
અનાજના કોઈાર લોકા માટે ખુલા થેવી દીધાત. કન્સરીને અનાજની
લોકાંના જીવ બચાવા. અનાજને દાણા વર લોકાલા કન્સરી જ દીસાં.
લોકાં કન્સરીલા અનાજની દેવી માનીને પુજુલા લાગનાંત.

The next two years saw a severe drought. There was neither food to eat nor water to drink. Kansari helped the people during this difficult time. She opened her storehouse of grains to everyone. Her grains gave life to the Kunknas who began to believe that Kansari resided in every grain. They began to worship her as the Goddess of grain.

Even today we can see in every Kunkna house, an idol of Kansari with naagli in her hands.

Story contributed by Dahanbai Vadhu
Illustration by Lalji Rathwa

Dehwali

The Dehwali community is spread across Vadodara, Bharuch and Surat districts of Gujarat. At the foot of the Satpuda ranges, the plain stretching on both sides of the river Tapi is known as 'Dehpaaati' or 'Dehpradesh'. Dehpaaati means flat as the body or a plain region. The sub-communities of the Dehwali people are known by different names as Kathaliya Vasava, Dehwaliya Vasava, Ambuda Vasava, Mathavadi Vasava and Mevasi Vasava. They all speak the Dehwali language. Dehwali is a distinct language belonging to the Bhili group of languages. It is spoken in the border areas of Gujarat, Maharashtra, Madhya Pradesh and Rajasthan.

The word, 'Dehwali', is coined from natural elements as the Sun and the Earth. In Bhili, the Sun is known as '*Dih*'. As the sun rises in the morning and shines over the Tapi region till the afternoon, the Adivasis on the eastern side of Tapi river were known as '*Dih Veliya*'. Gradually, the word was transformed to Dehwaliya.

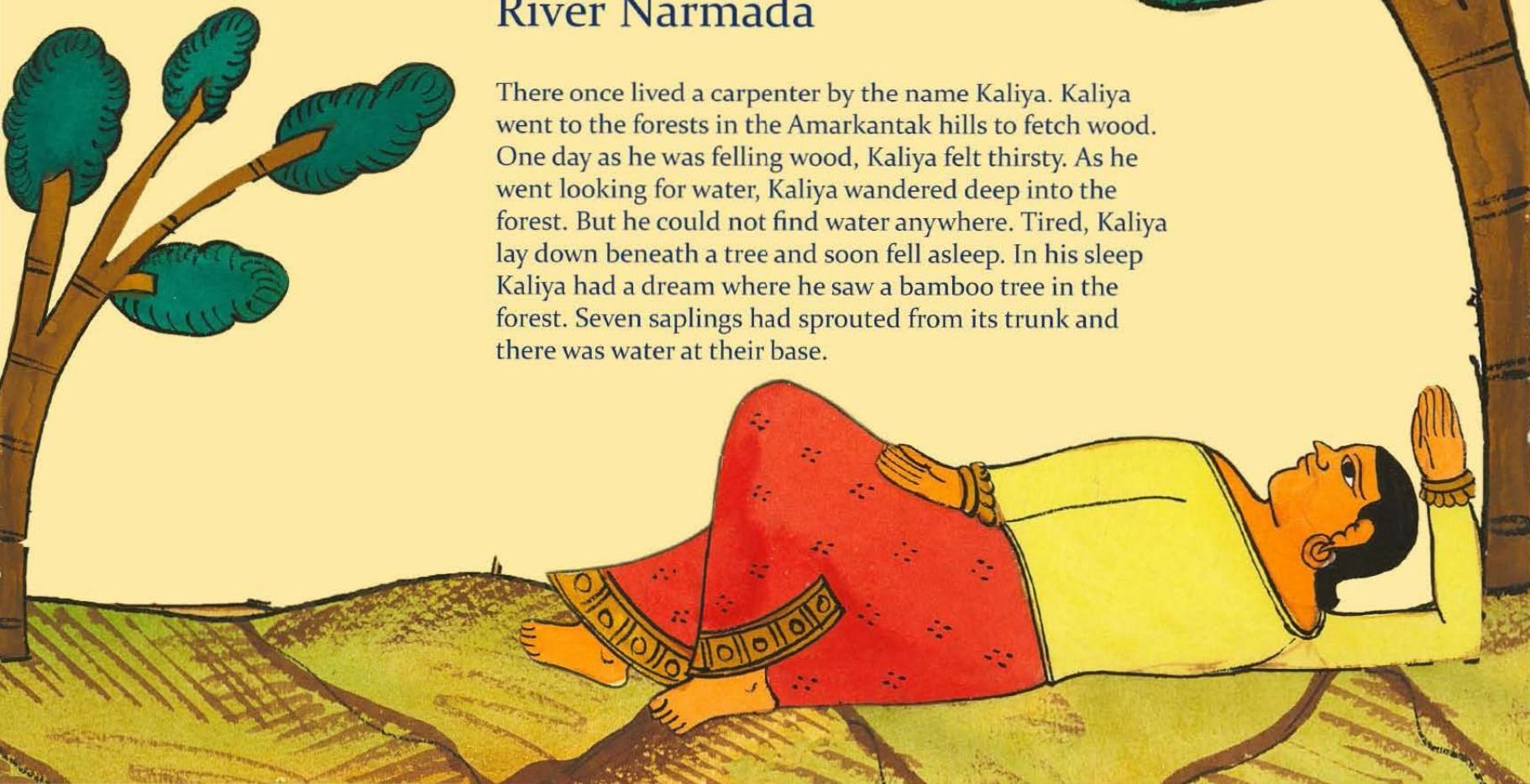
The Dehwali community has a rich repertoire of songs, stories, legends, puzzles, sayings and drama. There are a lot of emerging writers from within the community.

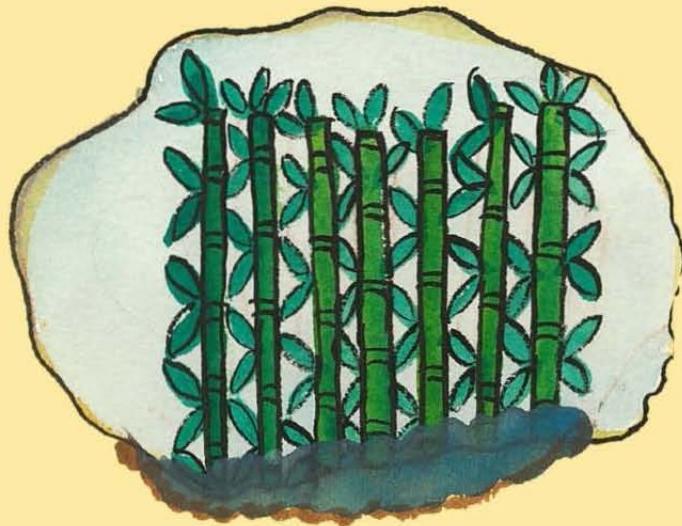
નર્મદા ખાડી

કાલિયા કબાડયા નાવુ એક હુતાર આથારો. એ અમરકંટક જંગુલુ
મેને લાકડે રોડાંઆ ગીયો આથ્યો. લાકડે રોડતા રોડતા તીથાલે ખૂબ
ફાફ્ફીં લાગી. આખા જગુલુમેને ફિરીયો. પેને પાઈ કાહી દેખાયો
નાય આને નીંધીમેનો એક હપનો આલો કાઆ એક વાહાટાં ચાડવો
હાય આને ઈયા ચાડવા થુબુંમે રોપ ફુટ્યાં આને વચ્ચેમે જે રોપ
હાય તીથા એક પાઈ હાય.

River Narmada

There once lived a carpenter by the name Kaliya. Kaliya went to the forests in the Amarkantak hills to fetch wood. One day as he was felling wood, Kaliya felt thirsty. As he went looking for water, Kaliya wandered deep into the forest. But he could not find water anywhere. Tired, Kaliya lay down beneath a tree and soon fell asleep. In his sleep Kaliya had a dream where he saw a bamboo tree in the forest. Seven saplings had sprouted from its trunk and there was water at their base.

કાલિયા કબાડી નીંદીમને ઉડી ગીયો. આને વાહટાં ઝુંડ હેખ્યો. આને દોવુડતો દોવુડતો ગીયો. વાહટાં થુલે તોરતી મે પાઈ હાય ઓહડો લાગ્યો. આને તીઠી તીતલો તીતલો ટેખાયો. ઈયુ જાગાપેણે અંકડી દાબી હેથી. તાઓ કાઢુ પોચો લાગ્યો. માજમેણે પોલો હાય એહેડો લાગ્યો. કાલિયા કાબુડ્યા એક રોપ ઉપડી લીધો. હાતી તીઠીને પાઈ ધોર નીંગા લાગી હાતી કાલિયા તારાઈને પાઈ પીધો. આને પાઈ નીંગા લાગ્યો. તીઠી બુચ લાગવી હિધો. હાતી કાલિયો રોજ દિહી ઈહી જ પાઈ પીયા આવતલો.

Kaliya woke up and set out in search of the bamboo tree. He soon came upon the bamboo grove. He felt the earth, the soil was moist. There seemed to be water beneath the tree. Kaliya struck off a sprout and immediately, water gushed out. Kaliya had his fill of water. Feeling contented, he pushed a piece of wood in the gap to stop the flow of water. From then on Kaliya would visit the tree everyday to have water.

કાલીયા કબડ્યા સાત પોથરીએ આથીયા. બાઈએ પોથરીયા જુવાન આથીયા. એક દિહી બાહુકા ખતુરે માંડો બાંધીને દૂધ્યાં તુંબડામે પાઈ પોઈને સાતી પોથરીયા જંગલુમે ગીયા. કાલીયા ખાધો આને પાઈ તુંબડી મને પીયો. તુંબડીમ ને પાઈ પૂરો વીઈ ગીયો.

થોડીક વાર લાગી હતી પોથરીયા આખે બાહુકા આમનને ફાંઝી લાગી. તું રોજ દીહી કાહીને પાઈ પીયો ? આમનને આખે હતી આમુહ પાઈ પોધી લાવજુ.

બાહુકો આખેહુ પોથરીહી તુમુહુ જુવાન હાથ તુમુહુ માઆ જાણા.

Kaliya had seven young daughters. One day, they carried food and some water in a *tumbhda* for their father in the forest. Kaliya had his meal. After some time the sisters felt thirsty. The water in the *tumbhda* had got over.

They asked Kaliya, "Father, where can we find water in the forest? We will go and fill the *tumbhda*."

Kaliya replied, "Daughters, you are all very young. Please do not wander alone in this forest."

બાહાકાળા ખૂબ આખ્યો પેનેએ પોથરીયા નાય માન્યા હાતી બાહાકા પાઈ કાહી નીગેએ. એ જાગ્યા આખી દેઘો. આને આખે કાણા. ઓ પોથરીલી ઓ જાગોનો ટેવુંડ હાય ખૂબે પાછી માઆ જાહા આને દૂર રીઠિને પાઈ પીજાઆ ખૂબ પાછી જાહા તાંબા પાઈ બિગડી જાહી. પાઈ તૂંબડા મેએ પોઈને બુચન લગાવી બંધ કી દેજાના.

But the sisters insisted. Finally, Kaliya allowed them to go. Before they left, he asked them to be careful: "Look daughters, the tree is the abode of the Goddess. Do not step close to the tree. If you go too near, the water will become impure. So keep your distance while you drink water. And do not forget to plug the wood back to block the flow of water."

બાડકાંગા જાણા નાય આખ્યો પેને સાતી પોથરીયા પાણી પીયા ગીયા. બુચન ખોલ્યો આને ઘોઘમાર પાઈ જાણા લાગ્યો. દેખદેખતાઓ પાયું તલાવડી બની ગીયી. ઉનાલા હિંદી આથા. ખૂબે ગરમી વેતેલી પોતે કાઢીને પોથરીયા તીથા તલાવડીને કુદી પડ્યા. આને ઉગાઓ લાગ્યા. તોતામેએ મોડો પૂર્ણ આલો. કાહા કાઓ સાતી હુંકામને પાઈ નીંગા ટેક્યો. એક ધારુમને તેલ તલાવ બન્યો. બીજાંમને દૂધ નીંગ્યો, પાયું પુરમને મે સાતી પોથરીયા તાણાયા લાગીયા.

હિંદીમને સાતે ખાડીયા બન્યાં એકી નાવ તાપી આને બીજી નાવ નર્મદા તાપી આને નર્મદા અરબી દોરીયા વેલે જાણા લાગી નર્મદાઓ ધીના તલાવડીમાં ચોટ્યે તોવેયે. આને મોગરીયા પેણે. બોહીને બાગેએ-બાગેએ ડોગુપેણે ટંકીને આગલા વાધતી ગીયી. આને નિંબાડ રાજુમેણે. મુકામે કેયો. તીહીને એક એક ગાવુમને જાતી આને આગલા જાતલી.

The sisters went to the tree and pulled the piece of wood. A torrent of water poured out. As they watched in amazement a small rivulet formed in no time. It was summer and the day was very hot. The sisters took off their clothes and dipped into the water to bathe. The water had begun to flow from all the seven sprouts and soon there formed two rivulets, the first was a river of oil, the other turned into milk. The streams came together to form two rivers, Tapi and Narmada.

The sisters began to drown in the current. Tapi and Narmada began to flow in the direction of the Arabian sea. Narmada washed her hair in the river of oil. Esconed atop a crocodile, Narmada surged ahead amidst the mountains and hills and reached the kingdom of Nimbad, passing village after village.

તાપી દૂધુ તલાવડી મેએ ચોટયે તોવેયે. આને ખૂબ જડપી તીયું વાહાને
માસો બનાવ્યો. આને ખૂબ જડપી તીયું વાહાને માસો બનાવ્યો હાતી
ડોગેએ, ચાડ, મોડા ડગરા, વાટીયે જે આવે તીયાનેએ બાહાને તોડી
ટાંકતી-ટાંકતી ઢોવુતી જાયને અરબી દોરિયાલે મીલી ગીયી.

નર્મદા જલોદદો ગાવુમેએ મુકામ કેર્યો. હાતી તીયુલે આવતા વાચા
લાગી પેને તેએ દરિયાહી આવીને મિલી. તિયા નિડાં પેને વરાંડું
ટીલો વીઈ ગીયો. ચિહ્ની વાંચી હાતી નર્મદા ખીજવાઈ ગીયી.
તોતામેએ એક માછલી નિડાં પેને ટીલો હાય.

Tapi washed her hair in the river of milk. She perched herself on a fish and uprooting hills, trees and stones which came in her way, she rushed ahead to meet the Arabian sea.

Meanwhile, river Narmada made a halt at the village of Jalahedo. There, she received a messenger from her sister, River Tapi. At that moment, a large fish with a large *chandlo* on her forehead arrived there. The fish said to Narmada, "The marriage ceremony is over. Tapi is now the chief queen of the Arabian sea. If you feel that I am lying, see this *chandlo* on my head, the mark of marriage."

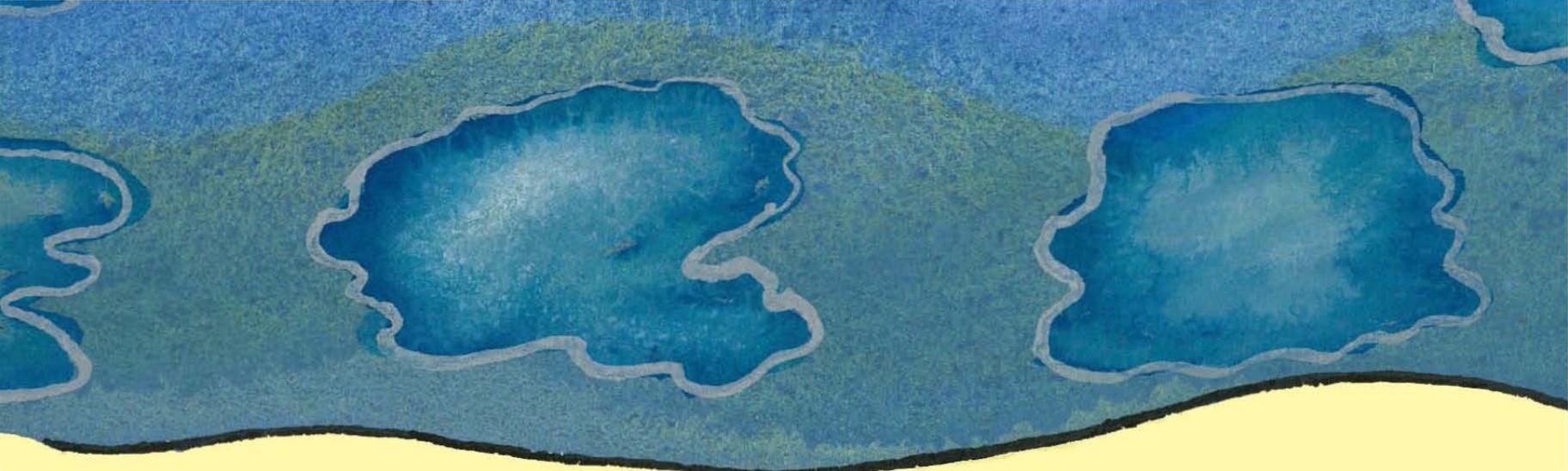

નર્મદાલે ખૂબે રોગ આલી રોગી રોગીમે ડોગુ, જંગલું ચાડી જે આગલા આવે તીથાલે વાડતો તોડતો ખૂબ આગલા દોવુડતી દોવુડતી બાંધી બોડીને માચા તાકાત દેખાવી દઉ બાંધીને ઉપરી ફેંકી દઉ એહેંકી વિચાર કીનેએ. નર્મદા તોરતીપેણે બોડી આને પુંયે જ રીઠ ગીયી. તીથા ખાતુર નર્મદા પાઈ અરબી દોરિયા એંકેને જાહે. આને તાપી પાઈ પાહીથી જાહે.

Narmada was angry. She rushed ahead, destroying hills and trees which came her way. She decided: "I will show the strength of my power to all my sisters. I will uproot one and all." Thus thinking, Narmada went deep inside the earth and stayed there. And so it is believed that while Tapi bubbles into the sea, Narmada meets the sea water slowly.

Story contributed by Vanita Valvi
Illustration by Chetan and Eknath Gangavane

વાદળો કાહાલે ઉચે હાય ?

ખૂબે જુની ગોઠ હાય વાદળો આને તોરતી ખૂબ પાઈ-પાઈ આથે.
તોરતી પેંગે રેણેનારા માહાને આવતા જાતાના ખૂબ નડતોલો. બાઢેલે
માહેએ. નીચે પડીને ફિરતલે. આને વાદળા બી ખૂબ ગાઈ દેતલેએ.

Why is the sky so high?

In the olden days the sky was very close to the earth. With the sky hovering above their heads, people on earth found it difficult to walk upright. They had to bend themselves every time they moved.

એક આંજલી બીજા માહા કેતાં થોડીકિ ઉંચી આને ડિલુમે પોહલી
આથી. હતી જાહા તે આંજલી તીયું પોંગા ચોવડો બાઅાતેલી.

તાહા તીયુલે રોજ દિલી ટોરોં પડીને જ હાલાટા કીએ બાઅાતીલી
રોજ દિલી. ટોરોં પડીને ચોવડો બાઅાતાઓ બાઅાતાઓ કાટલાય
જાતલી. હતી એક દિલી તીયુલે ખૂબે રોગ (ગસ્સે) આલી હતી.

One old woman was taller than the others. Every morning when she swept her courtyard, she had to bend down. She got tired of doing so.

One day, in a fit of anger, the woman swept her broom across the sky. The sky felt frightened by her attack. It immediately rose higher and higher. Finally, it was out of reach of the angry woman.

તીયુહુ વાદળાલે તીયુ આથુમને હાલાટા કી કાબરાયને વાદલો ખૂબ ઉંચે નાણી ગીયો. હાણી
એહેકી આખતેઓ. કાચા આજ દિહી હુદ્દી વાદલો એહેહે નાણા આલો.

Since then the sky has remained there. It does not dare to lower itself.
And so the people on earth no longer have to bend themselves!

Story contributed by Jeetendra Vasava
Illustration by Chetan and Eknath Gangavane

સુગડી આને ટીંડો

તોરતી ઉપેએ પહેલી વખુતેએ. ચીડાંઅા જનમો વેલો. બાદાને કાય ખાવુલા આને કાય નાય ખાવુલા તીયાંને માલુમ નાય આથો. કાહી રેવુલા કહેકી રેવુલા ઈ બાઠો તીયાને ખબુર નાય આથો. બાઠે ખુશી ખુશીમેએ રાઆ લાગ્યે. ઈયા સમયુમે કાલ્પોમેઘ રાજા ખબુર તોરતી પેએ આલા કાઆ તોરતી પેએ પહેલી વખુત વહરાત પોડનારો હાયે એહેકી ઉનાયને બાઠ જ હાને મોડે જીવ-જીવે, જનાવરે, ચીડી તીયા રેવુલા કેહેકી તેએ વિચાર કેરા લાગ્યે કતોક પાઈ પડી આખીને બાઠે ચાડવાયે, ડગડાપે, પોંગે બાંધા લાગ્યે.

Sugdi and Darjido

When the birds were first created, they were new to the earth and its life. They did not know what to eat, what not to eat, where to live and how to live. They felt free to do as they wished. As they were settling to life on earth, Berotaryo, the Rain God sent a message that monsoon would soon arrive on earth. It was the first time when the earth would receive rain. All insects, animals and birds began to wonder how they would protect themselves from the rain water. They began to build their homes in the trees and amidst the rocks.

ઈયા સમુયુપે ચીડે બાઠે જ્યાં તીયાં પોંગે બાંધા તીયારી કેરા લાગ્યે. પેન કેડાલ ખબુર નાય આથી કાચા વહરાત કેદી વેલને આવી? હાતી બાઠે વિચારુમે પડી ગીયે. ઈ બાઢા ચીડાને દેખીને જગલુ મુખીહી બાઢા ચિડાને દેખીને જગલુ મુખીહી બાઢા ચિડાને હાદીને એકે મોડી સભા બનાવીને એકે વિચાર કેરુલા એકે મોડી સભા ગોઠવુલા. જંગુલુમે બાઠે જાગે ગોઠ મોકલાની દેખી. બાંધા ચીડા રેવુલા પોંગે બનાવા ખાતુરે બાઢાને હાદીને સભા ગોઠવી. એ ગોઠ ઉનાયને બાઠે ચિડે સભા મેળે આવે. સભા મે ચિડા મુખી ટુડો મોડવી, પેચરો પુંજરો, લીલ્યો હોવર્યો આગલા બોઠે. આને સભા મે ગોઠ ચાલુ કેરા આલી. સભા મે મુખ્ય ગોઠ આથી કાચા કાલ્યમેઘ કેણે આવી. આને કેદી વેલને આવી કાચા તોરતી ઉપેએ ને આવી? તીયુ વિરો જાણકારી લાઆ ખાતુરે જાવુલા આથો. સભા મે મુખીઓને બાઢા મરજીથી સુગરી લે સમાચાર લીને મોકલુલા આથો. સુગરી પેએ બાઢા ચિડા વિશ્વાસ રાખીને તીયાલે મેઘરાજ હી જાયને ખબર લાઆ ખાતુરે બાઢા મરજીથી એક ગોઠ ડીને મોકલ્યો.

સુગરી પેએ બાઢા ચીડા આને મુખી નિયાપે વિશ્વાસ રાખ્યો. પેને સુગરી પેએ ટીડા વિશ્વાસ નાય આથો. હાતી તીયા સભામે તીયા ગોઠ આખી. કાચા કાછા માને સુગરી પેએ વિશ્વાસ નાહા તીયારી એક બેને ચીડાને બી મોકલા જોજે.

The birds too began preparation for the onset of the monsoon. However, nobody knew from which direction the rains would come. Everyone was in a quandary. So the chief of birds called a meeting of all birds in the forest. The birds gathered for the meeting. *Rajaghuvad*, *pechro punjaro* and *lilyo hovaryo* took their place in the front. The main issue was: When would the black clouds descend? And in which direction would the rains fall? The birds decided to find this from the Rain God. Everybody agreed to send sugdi with a message.

However, darjido did not trust sugdi. He announced to the gathering, "I do not have faith in sugdi. Therefore, I feel that one or two other birds should accompany him."

ટીડા ગોડ કેડા માની નાય આને બાઢા મરજથી સભા મેંએ ગોડ વીઈ ગીથી.
તેએ ખેરી આખી ને મેવરાજા દરબારું મેંએ સુગરી પોચ્છી ગીથો. મેઘરાજા હી
જાયને ચીડા ગોડ આખી દેખાવી. હાતી તીયા આખી દેખાવી. તું઱ તોરતી
પેએ પહેલી વખત આવા હાય તાઆ ચીડિ ફચ્યતેએ કાચા કેલા સમૃયુલે આને
કલ્ષી વેલ ને આવા હાય ? તીયા વિશે તું઱ આખી દેખાવો કાચા હાતી આમુ
બાડે ચીડિ તેદેડ પોર્ણે બનાવા હાય કાહા કાચા આમુ વહરાતુ પાઈ કી પીજાજ
નાય.

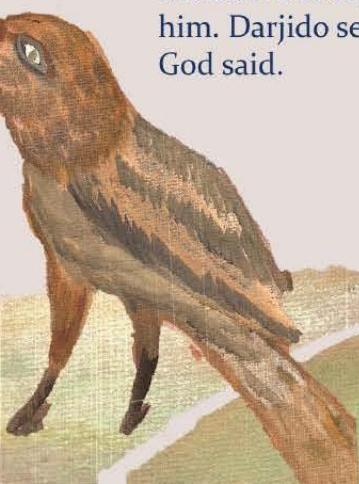
સુગરીની ગોડ ઉનાયને કાલ્યોમેઘ ચીડા ચિંતા દુર કેરા ખાતુરે સુગરી લે
આખ્યો. માઆ તોરતીએ આવુલા સમય નક્કી કેલો હાય તોરતી પેએ જાહા.
માઆ તોરતી પેએ આવુલા ચોકકસ સમય નક્કી જ કેલો હાય. તોરતી ઉપેએ
જાહા દેવનગરું વાગી. આને બેરોતાયોં વાદલા મેંએ ડગડો ગબડાવશો. રાણી
કાજલ તીયાલે દેખીને ચમકાશો કોડીવિજોણ વિજણી વિજલાવશો.
તાહા આયે આવીશ બારેધારે વાદલામને તોરતી પેએ આવીસ.
આને તુમ જાજે આને બાઢાં ચીડાંને માઆ ગોડ આખી દેખાવજે.

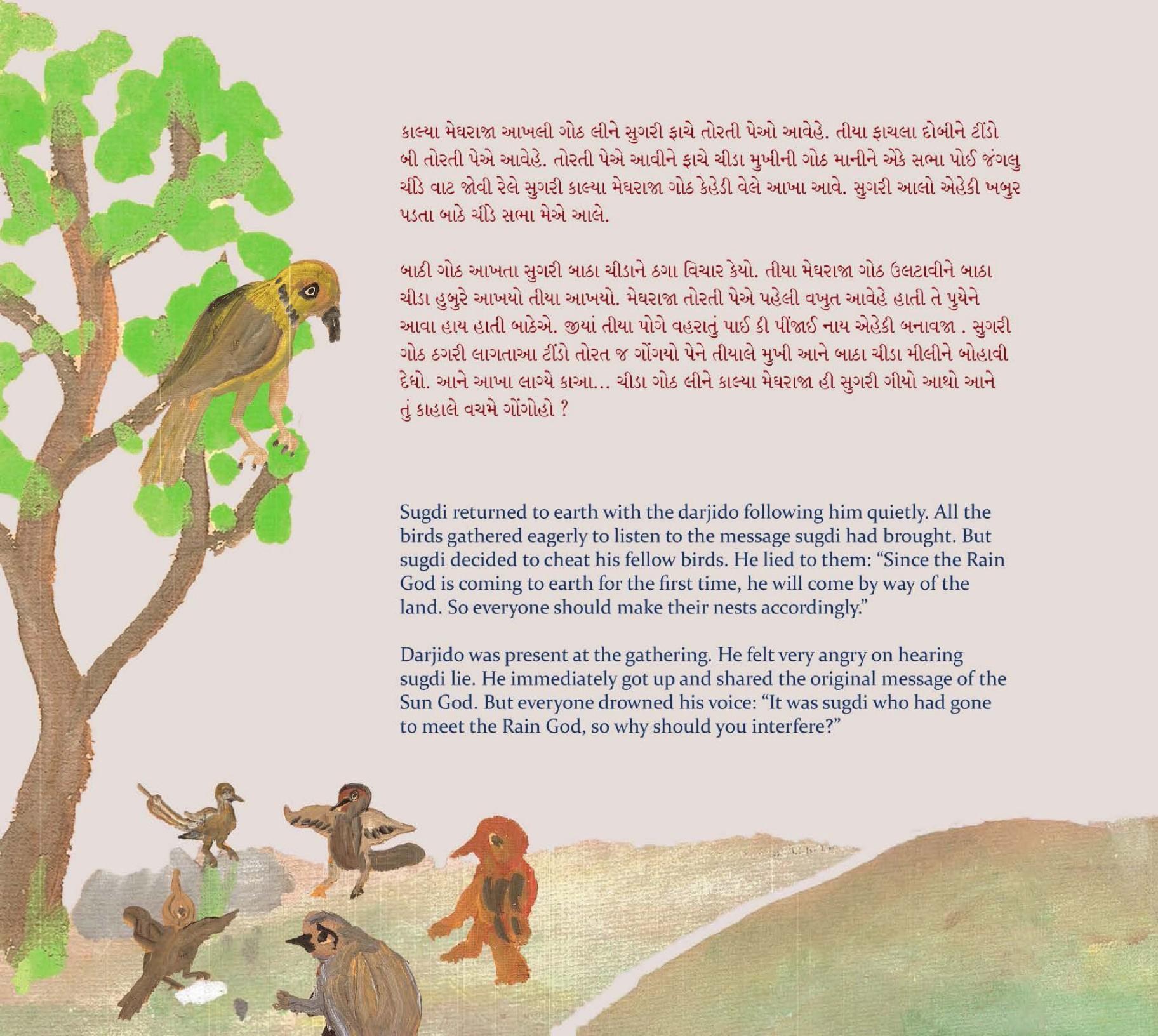
સુગરી પેએ વિશ્વાસ નાય રાખનાનો ટીડો તીયા ફાયલા ફાયલા કાલ્યા
મેઘરાજા દરબારુમે પોચ્છીને તીયા ગોડ ઉનાયા એક જગાયે દોબી રીને
ઢાકોજ ઉનાહે.

Nobody paid heed to darjido. So sugdi went alone to meet the Rain God and said, "You will be visiting earth for the first time. Please tell us when you will come. Which direction will you come from? This will help us to make homes to provide us shelter from the rain water."

Berotaryo replied, "I will come when the royal drum is sounded. Stones will hurl on the clouds and Queen Kajal will charge them. Lightening will strike the sky and I will fall through the clouds. Go and give my message to all the birds."

Unknown to sugdi, the darjido had followed him. Darjido secretly heard all that the Rain God said.

કાલ્યા મેઘરાજા આખલી ગોડ લીને સુગરી ફાયે તોરતી પેએ આવેલે. તીથા ફાયલા ઢોબીને ટીંડો બી તોરતી પેએ આવેલે. તોરતી પેએ આવીને ફાયે ચીડા મુખીની ગોડ માનીને એકે સભા પોઈ જંગલું ચીડિ વાટ જોવી રેલે સુગરી કાલ્યા મેઘરાજા ગોડ કેહેરી વેલે આખા આવે. સુગરી આલો એહેકી ખબુર પડતા બાઠે ચીડિ સભા મેએ આવે.

બાઈ ગોડ આખતા સુગરી બાડા ચીડાને ઠગા વિચાર કેયો. તીથા મેઘરાજા ગોડ ઉલટાવીને બાડા ચીડા હુબુરે આખ્યો તીથા આખ્યો. મેઘરાજા તોરતી પેએ પહેલી વખુત આવેલે હાતી તે પુયેને આવા હાય હાતી બાઠેએ. જ્યાં તીથા પોગે વહરાનું પાઈ દી પોંજાઈ નાય એહેકી બનાવજા. સુગરી ગોડ ઠગરી લાગતાઆ ટીંડો તોરત જ ગોંગધો પેને તીથાલે મુખી આને બાડા ચીડા મીલીને બોહાવી દેધો. આને આખા લાગ્યે કાઆ... ચીડા ગોડ લીને કાલ્યા મેઘરાજા હી સુગરી ગીયો આથો આને તું કાહાલે વચ્ચે ગોંગોહો ?

Sugdi returned to earth with the darjido following him quietly. All the birds gathered eagerly to listen to the message sugdi had brought. But sugdi decided to cheat his fellow birds. He lied to them: "Since the Rain God is coming to earth for the first time, he will come by way of the land. So everyone should make their nests accordingly."

Darjido was present at the gathering. He felt very angry on hearing sugdi lie. He immediately got up and shared the original message of the Sun God. But everyone drowned his voice: "It was sugdi who had gone to meet the Rain God, so why should you interfere?"

ટોડા બેરી ગોઠ આથી પેને કેડા માની નાય આને બોકા ચીડા સભા પૂરી કીને જગુલુમેએ જ્યાં તીથાં કોરે બનાવા લાગ્યે. બાકે ચીડી તીથા કોરે પુંયેને વહરાતુ પાઈ આવી આખીને પુંયેને હિવલો આને ઉચે ઊગળાલો રાખ્યા. સુગરી તીથું કોરું ઉચેને હાદીને આને પુંયેને કોરું બાણો રાખ્યો. કાઢા કાઢા વાહલામને આવતો વહરાતુ બી હારી રીતે રીઈ શકે.

ટોડા બી કાનું કી પોતે કાલ્યા મેવરાજા ગોઠ ઉનાયો આથો હાતી વરહાતુ પાથુ કીઈ બચી શકાય એહેડો કોરું બનાવ્યો. પાને હિવી હિવીને જ્યાં ભાગુ વેલે વહરાત આવા આથો. તીથું વેલે પાને રાખીને હિવિયો.

Thus nobody paid heed to darjido. The meeting got over and the birds dispersed. They set about to make their nests. Believing that the rains would come bottom-up from the earth, they sewed their nests from the base and kept the top of their nests open. Sugdi alone covered his nest from top and kept an opening at the bottom of the nest so that the water could flow out.

The darjido too made a nest which would save him from the rains. When the Rain God descended, the rains fell from the clouds. But since all the nests were closed at the bottom, the rain water collected in the nests. The birds were drenched. Only sugdi and darjido remained safe and dry. The birds realised that sugdi had cheated them. They felt very angry. But they could not do anything.

તીયાલે આખતે કાંચા ત્યારથી આજ હુદી ચીડા કોણું એહેડાં રીયાં.

And therefore we see that the nests of darjido and sugdi are different from those of the other birds. It is believed that ever since, the nests of the birds have remained as they were built at the beginning.

Story contributed by Jeetendra Vasava
Illustration by Desing Rathwa

Contributors

Kanji Patel is an eminent Gujarati writer. He is Editor of the *Gujarat Peoples' Linguistic Survey of India* volume. His creative writings include *Kotarni Dhar*, *Dahelu*, *Dero* and *Dhartina Vachan*. For more than a decade, he has been organizing the Kaleshwari Mela at Kaleshwari in Panchmahals, Gujarat, bringing together Denotified and Adivasi Communities for spectacular performances on the occasion of Mahashivratri.

Sonal Baxi works in the voluntary sector and holds experience in the areas of education, publishing and translation. She has carried out research on the social and literary movement of the Denotified and Nomadic Communities.

Arvind Patel is a high school teacher and writer with several publications in Dhodia and Gujarati languages.

Dahyabhai Vadhu worked with the State Bank of India. He has made a significant contribution by documenting the oral traditions of the Kunkna community to which he belongs. His most important work is the *Ramayana of the Kunknas and Tales of Kansari*, published as *Kunkna Kathao* (2000) and *The Ramayan and other Oral Narratives of the Kunknas* (2012).

Jeetendra Vasava is a poet and writes in Dehwali and Gujarati. He is presently pursuing his doctorate in Tribal Literature.

Mansing Chaudhari is a poet writing in the Chaudhari language. He teaches Gujarati at the N. S. Patel Arts College, Anand, Gujarat.

Nazroo Rathwa is a Pithora painter belonging to the Rathwa Adivasi community. He has been teaching out-of-school children, helping them to re-enroll in local schools and has recently completed a course on naturopathy.

Urmila Gamit is a Faculty at the M. B. Patel College of Education, Sardar Patel University at Vallabh Vidyanagar, Gujarat.

Vanita Valvi is devoted to tribal education and teaches at the Adivasi Academy's Vasantshala Mother Tongue and Multilingual Training Centre, Tejgadh. She teaches environment and languages.

Illustrators

Chetan Parshuram Gangavane and Eknath Parshuram Gangavane belong to the Pinguli community of Maharashtra. They have set up the Adivasi Kala Aangan (Museum and Art Gallery) at Kudal taluka in Sindhudurg district of Maharashtra to promote their community's art forms. They practise Chitrakathi, a tradition of narrating historical and mythical stories through puppetry and paintings. Their illustrations in this publication reflect the Chitrakathi style of painting.

Lalji Rathwa has completed his Diploma in Visual Arts (Painting) from the Faculty of Fine Arts of The Maharaja Sayajirao University of Baroda. Belonging to the Rathwa Adivasi community, Lalji Rathwa's illustrations combine the traditional rural ethos with modern impressions. He strongly believes that every child is a painter and we need to give wings to their imagination and talent before adulthood erases the artist within.

Desing Rathwa is a Pithoro painter from the Chhotauddepur district of Gujarat. He has earlier made illustrations for Bol, a children's magazine carrying stories, songs, riddles and puzzles from the tribal belt of Gujarat. Desing Rathwa has drawn the Pithoro at many public places across India.

Mahendra Gamit belongs to the Gamit community of south Gujarat. He has adopted the Warli style of painting and illustrated several children's publications.

Book Designers

Rajat Gajjar is a freelance Industrial and Visual Designer working from Vadodara.

Yash Desai is a Graphic Designer who finished his Bachelors in Applied Arts and is now pursuing his Masters in Print Making from the Faculty of Fine Arts of The Maharaja Sayajirao University of Baroda.

Sahana Iyer is pursuing her Graduation in Mass Communication at the Symbiosis Centre for Media and Communication, Symbiosis International University, Pune. She has interned with Teach for India and Bhasha Research and Publication Centre.

Glossary

bharwad: cowherd

chandlo: an auspicious mark made on the forehead

chibda: a kind of gourd

darjido: tailorbird

dovro: a wind instrument made of wood

hajam: barber

handli: a small earthern vessel used for cooking

goth: story

juvan: a young man

khakhra: a kind of tree

kuhunu: spade

naagli: a kind of millet

patrara: a plate made of leaves

rotlo: thick chappatis prepared of corn or millet

seesam: a kind of wood

seth: a prosperous business man

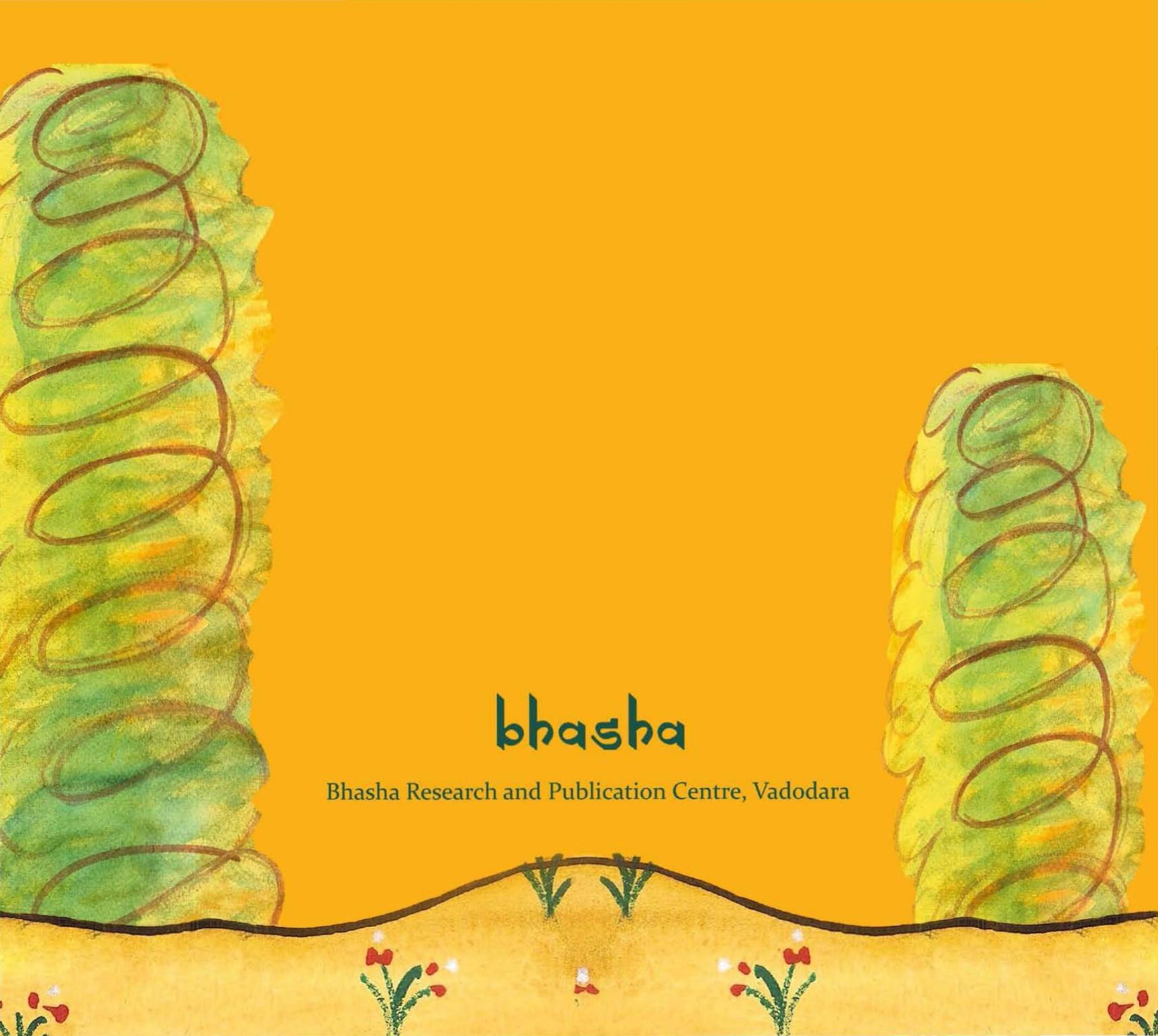
sethani: wife of a business man

sugdi: weaverbird

tumbhda: water container

vadu: an Indian dish made from ground pulses, round in shape and deep-fried

vistar: region

bhasha

Bhasha Research and Publication Centre, Vadodara